

Seksuaalirikokset lapsia ja nuoria kohtaan kasvavat internetissä. Onko tehokkaan ennalta estämisen ja paljastamisen ratkaisu poliisiorganisaation silmien alla?

Poliisit sosiaalisessa mediassa

Räisänen Joni

4/2022

TIIVISTELMÄ

Joni Räisänen: Seksuaalirikokset lapsia ja nuoria kohtaan kasvavat internetissä. Onko tehokkaan ennalta estämisen ja paljastamisen ratkaisu poliisiorganisaation silmien alla?

Opinnäytetyön muoto: *Tutkimuksellinen*

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaajat: Marko Lehtoranta & Kari Koppanen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämä opinnäytetyö tarkastelee poliiseja, jotka tekevät poliisin roolissa julkaisuja nuorten suosimissa sosiaalisen median palveluissa. Tutkimuksessa pyritään selvittämään sitä, onko tällä poliisitoiminnalla minkälainen mahdollisuus ennalta ehkäistä sekä paljastaa nuoriin kohdistuneita seksuaalirikoksia. Toisin sanoen voidaanko tällä poliisitoiminnalla saavuttaa nuorten parissa sellainen luottamus, että he kertoisivat itseensä kohdistuneista seksuaalirikoksista sosiaalisessa mediassa toimivalle poliisille.

Tutkimuksen tarkoitus on tuottaa poliisiorganisaatiolle tietoa siitä, voidaanko somepoliisitoiminnalla saada poliisin tietoon nuoriin kohdistuneita seksuaalirikoksia. Kuitenkin opinnäytetyön teoriaosassa käsitellään kattavasti ilmiön taustalla vaikuttavia asioita. Laajemmallekin lukijakunnalle voi opinnäytetyöstä löytyä mielenkiintoista tietoa.

Tehdyn laadullisen tutkimuksen ja asiantuntija haastatteluiden perusteella sosiaalisen median poliisitoiminnalla päästään erinomaisiin tuloksiin nuorten tavoitettavuudessa sekä luottamuksen saamisessa. Nuoret viestivät sosiaalisessa mediassa toimiville poliiseille hyvinkin henkilökohtaisia asioita. Myöskin siitä, jos ovat joutuneet seksuaalirikoksen kohteeksi. Haastateltujen poliisien julkaisujen saama näkyvyys vaihteli kymmentuhannen sekä satojentuhansien näyttökertojen välissä. Joten ennalta estävästäkin näkökulmasta on todettava, että poliisi saa sosiaalisessa mediassa toimimalla laajan levikin sanomalleen. Tulosten perusteella somepoliisitoiminta tulisi poliisissa ottaa tarkempaan seurantaan ja sitä tulisi kehittää tietoisesti.

Sivumäärä: 49+2

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 04/2022

Avainsanat: kyberrikollisuus, grooming, ennalta estävä työ, paljastava toiminta, seksuaalirikoslainsäädäntö.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
1.1 Työn tarkoitus ja sisältö.....	6
1.2 Aiheen rajaus ja aikaisemmat tutkimukset.....	7
2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	9
2.1 Tutkimuskysymykset	9
2.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusmenetelmä	9
2.3 Aineiston hankinta ja haastateltavat	10
2.4 Tutkimuksen eettisyys.....	10
3 TEOREETTINEN VIIITEKEHYS	12
3.1 Teknologinen vallankumous, toimintaympäristön muutos.....	12
3.1.1 Kyberrikollisuus	13
3.2 Grooming-ilmiö, seksuaalilainsäädännön muutokset ja grooming ilmiön laajuus verkossa	14
3.2.1 Lapsen houkuttelu seksuaalisiin tekoihin (grooming-ilmiö)	14
3.2.2 Seksuaalirikoslainsäädäntö	15
3.2.3 Seksuaalirikoslain muutokset lapsiin kohdistuneiden tekojen suhteen	17
3.2.4 Seksuaalirikoslain luvun 20 pykälä 8b, lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin	18
3.2.5 Houkuttelua vai yritystä.....	21
3.2.6 Groomingin ja muiden seksuaalirikosten yleisyys	21
3.3 Poliisin ennalta estävä toiminta	23
3.3.1 Poliisin ennalta estävän työn strategiat.....	24
3.3.2 Lapset ja nuoret strategioissa	25
3.3.3 Ennalta estävän toiminnan toimeenpanoraportti	26

3.3.4 Rahoituksen kohdentaminen verkkotoimintoihin vuodelle 2019	27
3.3.5 Poliisin paljastava toiminta.....	27
3.3.6 Lapsiin kohdistuvien verkkovälitteisten seksuaalirikosten ilmitulo	28
4 HAASTATTELUT	30
4.1 Nuorten luottamus on mahdollista saavuttaa poliisin virkatilillä.....	30
4.2 Julkaisut saavat laajan näkyvyyden nuorten keskuudessa ja niihin reagoidaan aktiivisesti	32
4.3 Virkatilin avulla ennalta ehkäistään, mutta myös paljastetaan rikoksia	34
4.4 Virkatili on poliisille keskeinen työkalu nuorten tavoittamiseksi ja luottamuksensa kasvattamiseksi.....	35
5 JOHTOPÄÄTÖKSET HAASTATTELUIDEN POHJALTA	39
6 POHDINTA.....	43
6.1 Tutkimuksen arviointi	43
6.2 Jatkotutkimuskohteita.....	44
LÄHTEET	45
LIITE 1	50
Liite 2.....	51

1 JOHDANTO

Tietoverkkojen kehitys internetin yleistymisen myötä on ollut erittäin vauhdikasta. Tämä kehitys on luonut ihmisille mahdollisuuden jakaa tietoa ja olla yhteydessä etäälläkin asuvien kanssa entistä nopeammin. Kehitys on kuitenkin luonut ihan uudenlaisia mahdollisuuksia tehdä rikoksia verkovälityksellä. Sisäministeriön tiedotteen mukaan internet onkin laajentuessaan lisännyt lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten teko mahdollisuuksia ja ne on lisääntyneet internetin käytön yleistyessä (Sisäministeriö, luettu: 28.12.2021).

Vaikka Suomessa muu seksuaalirikollisuus on laskussa, ovat verkkovälitteiset seksuaaliset häirintätapaukset kouluterveyskyselyn tulosten perusteella Suomessa kasvaneet. Pelastakaa Lapset ry:n grooming selvityksessä vuodelta 2021 on viitattu Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuosien 2017 ja 2019 teettämiin kouluterveyskyselyihin, joiden mukaan peruskouluikäisten tyttöjen seksuaalinen häirintä puhelimen sekä internetin välityksellä oli tällä ajanjaksolla kasvanut 18 prosentista 27 prosenttiin. Yksi selitys tälle voi olla se mitä Iltalehden vuonna 2020 haastattama Pelastakaa Lapset ry:n erityisasiantuntija Eeva Myllys kertoo haastattelussaan poikkeusoloista, tässä tapauksessa koronapandemian ajasta: poikkeusolot lisäävät seksuaalirikoksia lapsia kohtaan internetissä vietetyn ajan lisääntyessä (Iltalehti 2020, luettu: 20.01.2022.).

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin toteuttaman rikollisuustilanne katsauksen vuonna 2017 tuloksien perusteella fyysiset kanssakäymiset ovat harvinaisia verkkovälitteisten seksuaalirikosten kohdalla, kun taas verkossa itsessään tapahtuva hyväksikäyttö voi joissakin muodoissa olla hyvinkin yleistä. Tutkimuksessa on havaittu, että noin prosentti nuorista päätyy harrastamaan seksiä verkossa tapaamansa henkilön suostuttelun tai painostamisen vuoksi (Malin 2020, 44). Tämän vuoksi tämän opinnäytetyön teoriaosuudessa verkossa tapahtuva seksuaalirikollisuus lapsia ja nuoria kohtaan on keskiössä.

Seksuaalirikosten ennalta ehkäisy sekä paljastaminen on monen toimijan ja järjestön yhteistyötä. Kuitenkin poliisille on poliisilaissa (22.7.201/872) säädetty velvollisuudeksi muun muassa rikosten ennalta estäminen sekä paljastaminen. Tätä tehdään sekä poliisin omin toimin että yhteistyönä eri toimijoiden kanssa.

Poliisin ennalta estävään työhön on sisäministeriön tasolta tehty viime vuosina parannuksia kehittämällä sitä muun muassa ennalta estävien strategioiden luomisella. Näihin strategioihin on kirjattu ennalta estävän työn tavoitteet ja toimintaa seurataan aktiivisesti. Poliisin lapsiin verkossa kohdistuvien tekojen paljastava toiminta ei tällä hetkellä ole tehokasta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sivuilla löytyvän blogikirjoituksen mukaan verkossa lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ilmi tulo on verrattain vähäistä ja ilmi tulleita tapauksia leimaa enemmän sattumanvaraisuus kuin niiden

ilmi tuleminen poliisin paljastavan toiminnan kautta (THL 2021). Lapsiin verkossa kohdistuvat seksuaalirikokset ovatkin isolta osalta piilorikollisuutta.

Seksuaaliset rikokset lapsia kohtaan ovat siis kasvussa verkon välityksellä. Grooming-ilmiö eli lasten houkuttelemisen seksuaalisiin tekoihin nousi suomalaisten tietoisuuteen vuonna 2018 tapahtuneiden Oulun grooming-tapausten myötä. Sen jälkeen on uutisoitu useasta isommasta seksuaalirikosten sarjasta, jotka ovat alkaneet verkon välityksellä. Erilaisia toimia ennalta estämiseen sekä paljastamiseen on jo olemassa, mutta aiheeseen liittyvän teorian perusteella lisää tietoa ilmiöstä ja väyliä ennalta estämiseen sekä paljastamiseen tarvitaan. Pelastakaa Lapset ry:n selvityksessä lasten ja nuorten kokemasta groomingista internetissä kerrotaan, että enemmistö lapsista kertoo kokemastaan seksuaalisesta ahdistelusta yleensä kaverilleen, kun taas aikuiselle tai viranomaiselle he kertovat asiasta harvoin (Pelastakaa Lapset 2021, 37). Tämän perusteella voitaisiin sanoa, että poliisin toiminnassa luottamuksellinen suhde lapsiin ja nuorisoon on tärkeää, jotta heihin kohdistuneita seksuaalirikoksia saataisiin enemmän tietoon. Poliisin viimeisimmässä ennalta estävässä strategiassa vuosille 2019–2023 nuorten luottamus poliisia kohtaan onkin tärkeä teema. (Sisäministeriö 2019)

Poliisiorganisaatiossa on nykyään olemassa poliiseja, jotka toimivat lasten ja nuorten suosimissa sosiaalisen median palveluissa. He julkaisevat poliisin roolissa näihin kanaviin kuvia sekä videoita poliisin toiminnasta ja ajankohtaisista yhteiskunnallisista ilmiöistä. Tämä poliisitoiminta on tällä hetkellä yksittäisten poliisien varassa, eikä toiminnalla ole tällä hetkellä erityistä vetäjää poliisin sisällä.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää, millainen potentiaali sosiaalisen median poliisitoimintaan kätkeytyy. Potentiaalia tarkastellaan nimenomaan siitä näkökulmasta, mikä merkitys tällä toiminnalla on lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten ennalta ehkäisyn, seksuaalirikosten paljastumisen sekä nuorten luottamuksen saavuttamiseen. Työn näkökulma on ainutlaatuinen, koska poliisin sosiaalisen median toimintaa ei ole ennen näiden teemojen kautta käsitelty. Ajankohdan on erittäin otollinen tämän asian selvittämiseen, koska lapsiin verkossa kohdistuneet seksuaalirikokset ovat kasvaneet niin merkittävästi ja keinoja ilmiöön puuttumiseen ja tekojen selville saamiseen kaivataan.

Opinnäytetyö on tehty ensisijaisesti palvelemaan poliisiorganisaatiota tuottamalla sille tietoa verkopoliisitoiminnan mahdollisuuksista poliisiorganisaatiolle. Työ käsittelee ilmiötä varsin kattavasti, koska siinä käydään läpi poliisin toimintaympäristön muutosta sekä poliisin ennalta estävää ja paljastavaa toimintaa. Lisäksi työssä avataan grooming-ilmiötä, seksuaalilainsäädäntöä ja sen muutoksia sekä selvitetään mikä ero on groomingin (eli lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tekoihin) ja muiden lapseen kohdistuneiden seksuaalirikosten välillä. Työstä on hyötyä ja siitä löytyy

mielenkiintoista asiaa siis muillekin tämän aiheen parissa työskenteleville tai muutoin opinnäytetyön aiheista kiinnostuneille.

1.1 Työn tarkoitus ja sisältö

Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää, millainen vaikutus poliisin virkatilillä toimimisella sosiaalisessa mediassa on lasten ja nuorten seksuaalirikosten ennalta ehkäisyyn sekä paljastamiseen. Tarkoitus on ensisijaisesti tuottaa poliisiorganisaatiolle tutkimuksellista tietoa aiheesta, jotta se voi arvioida olisiko tässä toiminnassa potentiaalia tehdä kustannustehokasta sekä resursseja säästävää ennalta estävää sekä rikoksia paljastavaa toimintaa lasten ja nuorten kanssa.

Opinnäytetyössä ei ole tarkoitus käydä yksityiskohtaisesti läpi millaisten seksuaalirikosten kohteeksi lapset ja nuoret joutuvat. Tarkoitus ei myöskään ole yksityiskohtaisen tarkasti avata kaikkia seksuaalirikoslainsäädännön pykäläitä, joiden kohteeksi lapset ja nuoret voivat joutua. Kokonaisuuden ymmärtämiseksi on tärkeää, että lukija ymmärtää groomingin sekä muiden seksuaalirikosten välistä rajavetoa, eli milloin lainsäädännöllisesti puhutaan lasten houkuttelusta seksuaaliseen tekkoon ja milloin varsinaisesta konkreettisesta seksuaalirikoksesta tai sen yrityksestä. Se on olennainen asia käsitellä, jotta tutkimuksen tutkimuskysymykset ja haastatteluiden analyysit voisi ymmärtää paremmin. Lopullinen päämäärä on selvittää sitä, olisiko virkatilillä toimivalla poliisilla mahdollisuus saada nuoriin verkkojen välityksellä tarpeeksi luottamuksellinen suhde, että nämä uskaltaisivat kysyä ohjeita groomingin välttämiseen tai paljastaisi poliisille joutuneensa verkossa seksuaalirikoksen kohteeksi.

Luku 2 luo kuvan tutkittavana olevan ilmiön taustalla vaikuttavasta kokonaisuudesta. Sen vuoksi työn luvussa 2 käydään läpi ensiksi muutos, jonka internet on tuonut poliisin toimintaympäristöön ja esitellään lyhyesti tämän muutoksen mukanaan tuoma kyberrikollisuuden käsite. Tämän jälkeen käydään läpi Suomen seksuaalirikoslainsäädäntö, siihen vuosien varrella tehtyjä muutoksia sekä muutoksiin johtaneita syitä. Lisäksi määritellään mitä tarkoitetaan, kun puhutaan lapsen ja nuoren houkuttelusta seksuaalisiin tekoihin (grooming-ilmiö) sekä tehdään rajanvetoa lapseen kohdistuneen houkuttelu rikoksen eroista suhteessa muihin seksuaalirikoksiin. Viimeisenä tutustutaan poliisin lakisäätöihin estävään työhön sekä poliisin paljastavaan toimintaan.

Opinnäytetyön luvussa 3 kerrotaan työhön liittyvän tutkimuksen toteuttamisesta ja tutkimuksen tavoitteista sekä eettisyydestä. Haastatteluiden antia käydään läpi luvussa 4 eli selvitetään mitä haastateltavat ovat heille esitettyihin tutkimuskysymyksiin vastanneet. Haastattelukysymykset ovat opinnäytetyön liitteessä 2.

Luvussa 5 tehdään johtopäätöksiä tutkimuskysymyksiin saatujen vastausten pohjalta. Viimeisessä luvussa 6 pohditaan opinnäytetyön aiheen valinnan onnistumista, käydään lävitse tutkijan ajatuksia

työn tuloksista ja arvioidaan työn onnistumista sekä luotettavuutta. Luvussa pohditaan myös jatkotutkimuksia tästä opinnäytetyön aiheesta.

1.2 Aiheen rajaus ja aikaisemmat tutkimukset

Opinnäytetyössä tarkastellaan poliisin ennalta estävää sekä rikoksia paljastavaa toimintaa. Näitä tarkastellaan virkatilillä sosiaalisessa mediassa nuorten parissa julkaisevien poliisien kautta haastatteleamalla heitä. Opinnäytetyössä aihetta käsitellään siitä näkökulmasta, että piilekö virkatileissä potentiaalia olla kustannus- ja resurssitehokkaita tapoja ennalta estää sekä paljastaa lapsiin kohdistuneita seksuaalirikoksia.

Ennalta estävän toiminnan näkökulmasta mielenkiintoista on se, millaisen näkyvyyden poliisien tekemät julkaisut lapsiin ja nuoriin kohdistuvista seksuaalirikoksista on saanut sekä se onko virkatiliä käyttävä poliisi sen vuoksi saanut kysymyksiä nuorilta tai heidän vanhemmiltaan aiheeseen liittyen. Paljastavan toiminnan kannalta merkityksellistä on se, jos näiden julkaisujen vuoksi joku nuori tai tämän vanhempi on julkaisun vuoksi kertonut poliisille meneillään olevasta tai tapahtuneesta seksuaalirikoksesta.

Opinnäytetyössä avataan rikoslain luvun 20 kaikki seksuaalirikokset nimikkeen tasolta. Työssä rajataan ulos tarkka seksuaalirikoslain sisältämien tekojen tunnusmerkistön tarkastelu. Tämä siksi, että se laajentaisi työtä kohtuuttomasti, eikä tekotapojen ja tunnusmerkistöjen tarkka tuntemus ole oleellista opinnäytetyön tulosten ymmärtämiseksi.

Aihetta ei ole tältä kannalta aikaisemmin käsitelty. Lapsiin liittyvistä seksuaalirikoksista on sen sijaan tehty useita tutkimuksia.

Aiempia tutkimuksia:

- Lamminpää, Wilma 2019: ”Oot niin söpö! Eikö voitais nähdä” Grooming-ilmiö sosiaalisessa mediassa. Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö.
- Haapala, Emmy 2020: Digitaaliset seksuaalirikokset internetissä tapahtuvan raiskauksen ja lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rikosoikeudellinen arviointi. Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö.
- Autio, Silvia 2016: Tieto- ja viestintäteknologian välityksellä tapahtuva lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin. Lapin yliopisto oikeustieteiden tiedekunta. Maisteritutkielma

Lamminpää on opinnäytetyössään tarkastellut grooming-prosessin etenemistä sosiaalisessa mediassa. Hän on myös nostanut esille vuonna 2011 lainsäädäntöön tulleen pykälän lapsen houkutte-
lusta seksuaalisiin tekoihin sekä käsitellyt esitutinnan ongelmia. Tutkimuksessaan hän myös käsiteli sitä mitä rikosten ilmitulon ja ennalta estämisen eteen tulisi tehdä.

Haapala käsitteli opinnäytetyössään sitä miten nykyinen lainsäädäntö ei oikein sovellu kovinkaan hyvin verkossa tapahtuviin lapsiin kohdistuneisiin seksuaalirikoksiin.

Autio on maisteritutkimuksessaan käsitellyt grooming-ilmiötä ja siihen liittyvää rikoslainlisäystä lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin. Hän on myös käsitellyt poliisin uudistuneita pakkokeinoja, joilla poliisille on pyritty antaa paremmat mahdollisuudet paljastaa näitä seksuaalirikoksia.

Tässä opinnäytetyössä käsitellään teorian osalta aika lailla samoja asioita, kun näissä yllä mainituissa töissä. Tämä opinnäytetyö eroaa kuitenkin muista tutkimuksista tutkimusnäkökulmansa johdosta. Aikaisemmin ei ole tutkittu sitä, miten sosiaalisessa mediassa julkaisuja tekevät poliisit saavat nuorten luottamuksen ja voisiko tämä luottamus hyödyttää poliisiorganisaatiota laajemmin, kun näkökulmana on ennalta ehkäisy ja rikosten paljastuminen.

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

2.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Saadaanko meneillään olevia tai toteutuneita lapsiin ja nuoriin kohdistuneita seksuaalirikoksia poliisin tietoisuuteen toimimalla virkatilillä sosiaalisessa mediassa? Kehittykö luottamus nuorten ja virkatilillä julkaisuja tekevän poliisin välillä niin, että nuoret kertoisivat avoimesti asioistaan virkatilillä toimivalle poliisille?
2. Vaikuttaako poliisin sosiaalisen median sisällön tuottaminen ennalta estävästi groomingiin? Kiinnostuvatko vanhemmat tai nuoret kysymään asiasta lisää poliisilta, esimerkiksi miten groomingin-tunnistaa.

2.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusmenetelmä

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää sitä, onko poliisin virkatilillä potentiaalia toimia kustannustehokkaana tapana ennalta estää sekä paljastaa lapsiin kohdistuneita seksuaalirikoksia. Tällainen yhteydenotto erityisesti suoraan lapselta tai nuorelta olisi osoitus luottamuksesta. Erittäin mielenkiintoinen seikka on siis myös se, kuinka luottamuksellisen suhteen nuoreen voi luoda tällaisen toiminnan kautta.

Tutkimusmenetelmänä on kvalitatiivinen eli laadullinen menetelmä. Laadullinen tutkimusmenetelmä pyrkii keräämään aineistoa käyttämättä tilastoja tai mitään muita määrällisiä menetelmiä. Laadullinen tutkimus pohjautuu sanoihin ja lauseisiin, toisin kuin kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, joka pohjautuu lukuihin. Laadullisen tutkimuksen kautta asiaa tai ilmiötä pyritään ymmärtämään tarkemmin ja syvällisemmin. Laadullinen tutkimus ei siis pyri isoihin yleistyksiin ilmiöstä. (Kananen 2017, 35.)

Laadulliseen tutkimukseen tutkimusaineistoa voidaan kerätä monella tapaa. Usein tutkimusaineiston keräämisen muodoksi valitaan ihmisten kokemukset puheenmuodossa, jolloin aineiston keräämiseen käytetään haastatteluita. Riippumatta haastattelun muodosta on haastattelun tarkoitus kerätä järjestelmällisesti tietoa tietystä ilmiöstä. Niinpä haastatteluista voidaan käyttää nimitystä tutkimushaastattelu. Tutkimushaastattelu voidaan toteuttaa lomakehaastattelun, teemahaastattelun ja avoimen haastattelun kautta. Tavanomaisin tapa toteuttaa tutkimushaastattelu on yksilöhaastattelu, joka soveltuu hyvin haastateltavan omakohtaisten kokemusten tutkimiseen. (Vilkkä 2021, 99.)

Teemahaastattelu on käytetyimpiä aineiston keruumenetelmiä laadullisessa tutkimuksessa. Teemahaastattelun avulla pyritään tutkittavasta asiasta selvittämään tutkimusongelmaan liittyviä asioita tutkijan ymmärryksen kasvattamiseksi ilmiöstä. Teemahaastattelua käytetään puhtaimmillaan silloin, kun ilmiötä selittäviä teorioita tai malleja ei ole käytettävissä. (Kananen 2015, 148.)

Tutkimus toteutetaan laadullisilla teemahaastatteluilla. Teemoja tutkimuksessani on kolme kappaletta. Laadullinen tutkimus oli selkeä valinta tutkimusmenetelmäksi tähän tutkimukseen. Laadulliseen tutkimukseen vahvasti sidoksissa oleva yksilöhaastattelu on mielestäni paras tapa saada selville vastaukset tutkimukseni tutkimuskysymyksiin. Ilman näiden virkatilillä toimivien poliisien haastatteluja, tutkimuksen luotettavuus kärsisi merkittävästi. Haastatteluiden kautta on todellinen mahdollisuus saada tietää, mikä merkitys tällä poliisin sosiaalisen median toiminnalla on tutkimuskysymyksinä oleviin teemoihin liittyen.

2.3 Aineiston hankinta ja haastateltavat

Tutkimusmenetelmästä on kirjoitettu enemmän edellisessä luvussa 2.3, jossa kerrotaan työn olevan laadullinen ja aineiston kerättävän teemahaastattelun keinoin. Opinnäytetyön tutkimusaineisto on kerätty haastatteleamalla sosiaalisessa mediassa julkaisuja tekeviä poliiseja Itä-Suomen ja Helsingin poliisilaitoksilta, kustakin laitoksesta yhtä poliisia.

2.4 Tutkimuksen eettisyys

Tässä tutkimuksessa noudatetaan tutkimuseettiseneuvottelukunnan (TENK) määrittelemiä hyvän tieteellisen käytännön mukaisia keskeisiä lähtökohtia. Keskeisten lähtökohtien mukaan tutkimuksen tulee noudattaa tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja. Toimintatapoihin kuuluu rehellisyys, yleinen huolellisuus sekä tarkkuus koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimuksessani sovelletaan tieteelliselle tutkimukselle asetettujen kriteerien mukaisia sekä eettisesti kestäviä tiedonhankinta, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Tutkimuksessa hyödynnettyjä muiden tutkijoiden töitä arvostetaan ja kunnioitetaan viittaamalla töihin asianmukaisella tavalla. (TENK 2012, 6.)

Tutkimuksessa on otettu huomioon, että tutkimukseen osallistuminen on aina vapaaehtoista. Tutkittava päättää aina itse siitä osallistuuko hän tutkimukseen. Kieltäytymiseksi luetaan jo se, jos tutkittava ei vastaa haastattelupyyntöön. (Kananen 2017, 194.)

Tässä tutkimuksessa tehdään haastateltaville selväksi, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Haastateltaville toimitetaan ennakkoon lopullisen päätöksenteon tueksi liitteenä 1 oleva saatekirje tutkittaville sekä liitteenä 2 olevat tutkimuskysymykset. Näin menetellen he voivat ratkaisun osallistumisestaan tehdä tietäen tarkkaan millaisiin asioihin heidän näkemyksensä kysymysten kautta halutaan saada.

Koska tutkimuskysymysten selvittämiseksi tarkoitus on haastatella poliisihenkilöstöä, edellytetään työllä olevan tutkimuslupa ennen haastatteluihin ryhtymistä. Tutkimukselle on haettu tutkimuslupa, Poliisiammattikorkeakoulun ohjeen mukaisesti, ennen haastatteluiden suorittamista. Ennen haastatteluja haettavaa tutkimuslupaa pidetään tutkimuseettisessä neuvottelukunnassa hyvän tieteellisen käytännön mukaisena menettelynä. (TENK 2012; Haikansalo & Korander 2021, 6.)

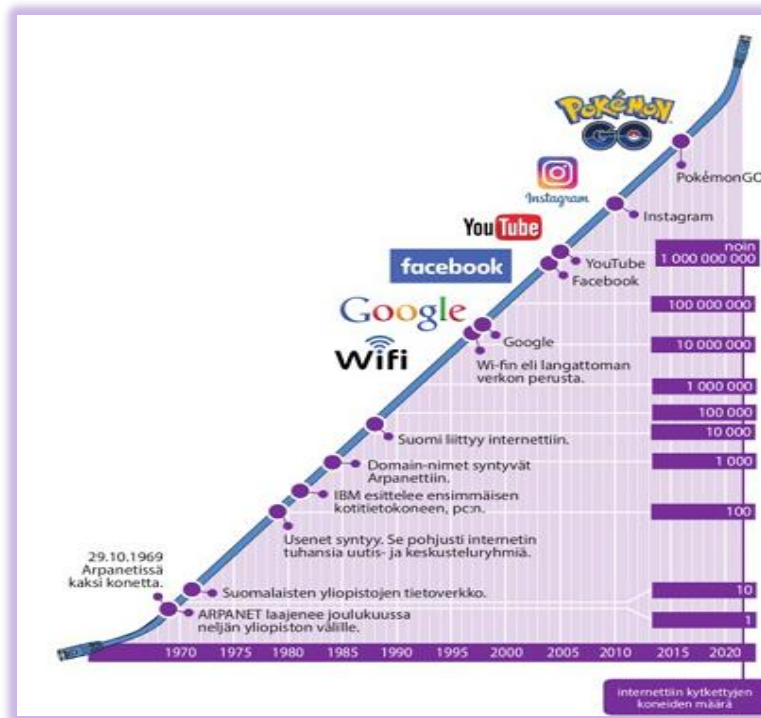
Työssä seksuaalirikoksia käsitellään yleisellä tasolla, eikä kenenkään uhrin ole mahdollista tulla tunnistetuksi. Haastattelut toteutetaan yksilöhaastatteluina tässä hakemuksessa olevien tutkimuksen teemojen mukaisesti. Haastattelu kysymykset löytyvät tämän työn liitteestä 2. Haastatteluaineistosta saatua tietoa käsitellään luottamuksellisesti ja poliiseille tulleiden viestien yksityiskohtia ei tutkimukseen avata. Haastatteluissa saatuja tietoja käsittelee ainoastaan tutkimuksen toteuttaja. Tutkimuksen julkaisun jälkeen tiedot hävitetään asianmukaisesti.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Teknologinen vallankumous, toimintaympäristön muutos

Sitten internetin synnyn 1960-luvulla, maailma on siirtynyt nopeasti uuteen teknologiseen ajanjaksoon. Tällä ajanjaksolla maailma muuttuu nopeammin kuin koskaan ennen. Internet muutti maailmaa poistamalla maantieteelliset rajat ihmisten väliltä. (Hyppönen 2021, 22.)

Internet on kasvattanut suosiotaan merkittävästi vuosien saatossa, kuten voimme todeta kuvasta 1.

Kuva 1. Internetiin kytkettyjen laitteiden lukumäärä ja internetiin tulleiden muutaman suosituksen palvelun synty. (Jyväskylän yliopisto Informaatioteknologian tiedekunta)

Yksi merkittävä edistysaskel internetin hyödynnettävyyden ja käyttömahdollisuuksien näkökulmasta katsottuna koettiin älypuhelimien markkinoille tuleminen myötä. Tämän myötä ihmisillä on jatkuva mahdollisuus päästä internetiin missä ja milloin vain haluavatkaan. Suomessa vuonna 2014 älypuhelin oli käytössä 63 prosentilla ihmisistä. Vuonna 2015 tuo luku kasvoi 69 prosenttiin (Tilastokeskus 2015). Vuonna 2019 älykännykkä oli käytössä jo 83 prosentilta (Tilastokeskus 2019).

Internetin yleistymisen tuo mukanaan etuja, mutta mukana tulee myös isoja riskejä. Verkko on mahdollistanut ihmisten kanssakäymisen maantieteelliset rajat ylittävästi. Ihmiset voivat kommunikoida ja kohdata toisiaan virtuaalisesti ympäri maailman. Tämä on muuttanut erityisesti vähemmistöjen elämää, kun he voivat verkostoitua ja saada vertaistukea toisiltaan. (Hyppönen 2021, 40–41.)

Internet on saanut vuosien saatossa valtavan suosion ja isot ihmismassat verkkoon. Internet muutti maailmaa, mutta ihmisluonto ei muuttunut sen mukana. Internet on virtuaalinen maailma, joka heijastaa verkossa sitä, mitä tapahtuu reaalimaailmassa. Verkossa ihmisluonnon hyvät ja pahat puolet näyttäytyvät samalla tavalla kuin reaalimaailmassa. (Hyppönen 2021, 42.) Varkaudet, uhkailut, murrot ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ovat myös verkon arkea (Haasio 2013, 13). Internetin synty ja sen kehitys on siis muuttanut poliisin tehtäväkenttää merkittäväällä tavalla. Tietoverkkojen kehitys loi alustan uudentlaiselle rikostyyppille, jota kutsutaan kyberrikollisuudeksi.

3.1.1 Kyberrikollisuus

Kyberrikokset ovat rikoksia, jotka kohdistuvat tietoverkkoihin tai tietoverkkoa hyödynnetään rikoksia tehdessä. Tietoverkkoihin kohdistuva rikos olisi esimerkiksi palvelunestohyökkäys, kun taas petos on esimerkki rikoksesta, jossa hyödynnetään rikokseen tietoverkkoa kohdistamatta tekoa itse tietoverkkoon tai tietojärjestelmään. (Poliisi, Luettu: 07.01.2022.)

Kyberrikollisuuden taustalla on ollut tietotekniikan isot kehitysaskleet ja se on luonut täysin uudenlaisia tilaisuuksia rikolliseen toimintaan (Rikoksantorjuntaneuvosto, Luettu: 07.01.2022). Yhä suurempi määrä poliisin tietoon tulleista rikoksista tehdään tietoverkoissa tai tietojärjestelmissä. Tänä päivänä tietoverkot ovat olennainen osa rikollisuuden ja toisaalta rikostorjunnan toimintaympäristöä. (Sisäministeriö 2017)

Kyberrikollisuus ei ole staattista toimintaa. Se kehittyy jatkuvasti ja tämä jatkuva kyberrikollisuuden kehittyminen asettaa lainsäätäjälle sekä poliisille omat haasteensa pysyä kehityksen mukana. Lainsäädäntöneuvos Tiina Ferm on koordinoanut tietoverkkorikollisuuden torjuntaa koskevaa selvitystä. Hänen mukaansa poliisin tulisi pystyä toteuttamaan poliisilaissa sille määrätyt tehtävät rikoksen ennalta estämisestä, paljastamisesta sekä selvittämisestä myös tietoverkkojen puolella. Tämän onnistumiseksi on poliisille listattu toimenpiteitä, joilla tavoitteisiin tulisi päästä. Esimerkiksi tietoverkkorikostorjunnan koulutus, kehittäminen ja viranomaisten yhteinen tilannekuva, ovat keinoja, joilla pyritään kyberrikollisuuden haasteeseen vastaamaan. Tietoverkkorikollisuus luo myös tarpeen lainsäädännön jatkuvalla arvioinnilla sekä kehittämiselle ja poliisille tulisi tarjota riittävät resurssit tietoverkkorikollisuuden torjuntaan. (Sisäministeriö 2017.)

Yksi kyberrikollisuuden muoto on lapsiin ja nuoriin kohdistuvat houkuttelut seksuaalisiin hyväksikäyttöihin sekä toteutuneet seksuaaliset hyväksikäytöt. Internet on lisännyt tämän rikostyyppin

hyväksikäyttömahdollisuuksia laajentuessaan. (Sisäministeriö, Luettu: 28.12.2021.) Tämä onkin luonut tilanteen, jossa kasvava määrä lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista tapahtuu verkossa ja sen avulla. Teot kohdistuvat niin tyttöihin kuin poikiin ja tekoja tapahtuu kaikilla internetin alustoilla, joita lapset ja nuoret käyttävät. (Poliisi, Luettu: 22.1.2022.)

3.2 Grooming-ilmio, seksuaalilainsäädännön muutokset ja grooming ilmiön laajuus verkossa

Ajankohtaisuutensa vuoksi tässä luvussa avataan sitä, mitä tarkoitetaan käsitteellä grooming. Lisäksi läpi käydään pintapuolisesti seksuaalilainsäädäntö eli mitä rikoslain luku 20 pitää sisällään. Luvussa tarkastellaan seksuaalilainsäädäntöön tulleita muutoksia koskien lapsiin kohdistuvia seksuaalista houkuttelua ja muita heihin kohdistuvia seksuaalirikoksia, määritellään houkuttelun sekä muiden seksuaalirikosten välimaastoa. Lopuksi tarkastellaan sitä, kuinka laaja ilmio verkossa tapahtuva lasten ja nuorten seksuaalinen houkuttelu ja hyväksikäyttö on.

3.2.1 Lapsen houkuttelu seksuaalisiin tekoihin (grooming-ilmio)

Grooming termillä tarkoitetaan lapsen houkuttelua seksuaalisiin tekoihin. Se on muodostunut synonyymiksi verkossa tapahtuvalle houkuttelulle, mutta ihan samalla tavalla termillä tarkoitetaan reaalielämässä tapahtuvaa houkuttelua. Suomessa on kriminalisoitu sekä verkossa että reaalielämässä tapahtuva lapsen houkuttelu seksuaalisiin tekoihin. (Tolvanen & Forss 2013, 3.)

Käytännössä groomingilla tarkoitetaan aikuisen tietoista sekä tavoitteellista toimintaa alaikäisen lapsen houkuttelemiseksi seksuaalisiin tarkoituksiin tai toimintaan (Mäenpää 2020, 106). Prosessi itsessään on hyvin manipulatiivinen, systemaattinen sekä epätasa-arvoinen. Prosessissa tekijä pyrkii luomaan kiintymys- sekä luottamussuhteen lapseen. Tämän luottamuksellisen suhteen kautta hän pyrkii viemään tilanteen siihen pisteeseen, että seksuaalinen hyväksikäyttö mahdollistuisi. (Mäenpää 2020, 106; Haasio 2016, 43; Nikolovska 2020, 31.)

Tekijät lähestyvät nuoria erilaisissa verkkoympäristöissä, joissa lapset viettävät aikaa. Se voi tapahtua sosiaalisen median, erilaisten online-pelien tai muiden digitaalisten alustojen kautta. Tekijä voi aloittaa keskustelun nuoren kanssa, joka voi ulkopuolisen silmin katsottuna vaikuttaa ensi alkuun olevan viatonta jutustelua. Tekijä saattaa jutella nuoren kanssa esimerkiksi tämän ystävyys-suhteista tai koulusta. Tekijä voi myös kommentoida kannustavasti lapsen sosiaaliseen mediaan laittamaa kuvaa tai kehua tämän hymyä. Tämän jutustelun kautta tekijä luo itsestään turvallisen sekä tutun oloisen ihmisen lapselle sekä mielikuvan läheisyydestä heidän välillensä. (Väestöliitto 2014, 4; Haasio 2016, 44; Mäenpää 2020, 106.) Tekijän lopullisena pyrkimyksenä on päästä yhteyden lapsen kanssa puheluiden, kuvien ja livevideoiden välityksellä. Tekijä voi myös haluta selvittää lapsen asuinpaikkaa, jotta he voisivat tavata. (Apter ym 2014, Pelastakaa Lapset ry 2018 viitattu teoksessa Mäenpää 2020, 106.)

Ongelmalliseksi lapsen näkökulmasta asian tekee se, että tekijä voi käyttää väärennettyä profiilia, valehdella asuinkuntansa tai ikänsä lähemmäksi lapsen ikää. Varhaisnuoresta muutaman vuoden vanhemman pojan huomio saatetaan nähdä jopa imartelevana. (Nikolovska 2020, 17; Haasio 2016, 44.) Tekijä on myös voinut haalia nuoren kavereita omiksi kavereikseen sosiaalisessa mediassa, joka luo luottamusta tekijään, vaikka tämä olisi lapselle itselleen vieras (Nikolovska 2020, 13). Lisäksi ongelmallista on se, ettei lapsi välttämättä tunnista tilannetta ja ymmärrä olevansa vaarassa. Sen vuoksi ymmärrys groomingista prosessina on tärkeää, jotta ennalta ehkäisevää toimintaa voidaan tehdä tehokkaasti sekä tarkoituksenmukaisesti (Pelastakaa Lapset ry 2021, 8).

Huomionarvoinen seikka on myös se, että lapsi voi olla turvallisesti kotonaan ja silti joutua tekijän houkuttelemaksi mistä päin maailmaa hyvänsä (Nikolovska 2020,13). Vaarana on myös se, että nuorelle tutut paikat luovat hänelle virheellisen turvallisuuden ja hallinnan kokemuksen. Oma koti, kaverin luona oleminen tai tuttu kirjasto voivat olla nuorelle paikkoja, joissa hän ei oleta käyvän mitään pahaa. Vanhemmatkin voivat olla siinä uskossa, että nuoren ollessa näissä paikoissa, ei hän voi joutua seksuaalirikoksen kohteeksi. Puuttuva fyysinen kontakti verkkovälitteisissä seksuaalirikoksissa voikin olla yksi tekijä, että nuori ei osaa ajatella tilanteen olevan hänelle vaarallinen. (Väestöliitto 2014, 3–4.)

Grooming-prosessin pituus vaihtelee. Se voi olla kärsivällistä suhteen luontia kestäen kuukausia tai vaihtoehtoisesti se voi edetä nopeastikin seksuaalisiin teemoihin, jopa muutaman tunnin kuluessa. (Pelastakaa Lapset ry 2021, 10; Mäenpää 2020, 108.) Nikolovskan väitöskirjassa (2020, 81) todetaan seksuaalisen teon tapahtuvan 5 päivän sisään. Näin ollen lainvalvojilla ja vanhemmilla ei ole kovinkaan isoa aikaikkunaa toimia ja puuttua tilanteeseen, kun prosessi on lähtenyt liikkeelle.

3.2.2 Seksuaalirikoslainsäädäntö

Rangaistavista seksuaalirikoksista säädetään Suomessa rikoslain 20 luvussa. Luvussa rangaistaviksi teoksi on säädetty raiskaus, törkeä raiskaus, pakottaminen seksuaaliseen tekoon, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen ahdistelu, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, törkeä lapsen raiskaus, seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö, seksuaalipalveluiden ostaminen nuorelta, lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin, sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen, paritus sekä törkeä paritus. (RL, 19.12.1889/39.)

Lainsäädännön kautta pyritään aina suojaamaan jotain oikeushyvää, joka seksuaalirikosten kohdalla tarkoittaa seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Tosin tärkeä huomattava seikka on se, että seksuaalinen itsemääräämisoikeus voi olla vain henkilöillä, jotka voivat määrätä seksuaalisesta käyttäytymisestään. Tämän vuoksi rikoslaissa on erikseen säädetty rangaistavaksi tiettyä ikärajaa nuorempien kanssa tapahtuvat seksuaaliset kanssakäymiset. Lapsen suhteen suojeltava

oikeushyvä on lapsen terveyden suojeleminen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden sijaan. Suomessa suojaikärajaksi on päädytty asettamaan 16 vuotta. Toisin sanoen seksuaalinen kanssakäyminen alle 16-vuotiaan kanssa on rangaistavaa. (Ojala 2012, 7.) Kiellon tarkoituksena on suojata lasta teoilta, jotka ovat omiaan vahingoittamaan lapsen kehitystä (LaVM 43/2010 vp, 4; HE 282/2010 vp, 5; Autio 2016, 4). Rikoslaisissa luvun 20 lisäksi luvussa 17 säädetään rangaistavaksi muun muassa lapsipornografian valmistaminen. Luku 17 pitää siis myös sisällään säädöksiä, joilla suojellaan lasta joutumasta seksuaalisen riiston kohteeksi (Autio 2016, 4).

Seksuaalirikossääntely on kokenut useita uudistuksia viime vuosina. Sääntely uudistettiin kokonaisuudessaan vuonna 1999, josta tosin ei ole jäljellä enää yhtäkään alkuperäistä säädöstä (Edilex 2019). Sanna Marinin hallituskaudella on koottu työryhmä, jonka tehtävänä on arvioida seksuaalilainsäädännön uudistamistarpeet ja laatia ehdotukset sääntelyn uudistamiseksi. Vuonna 2022 seksuaalilainsäädäntö on siis päivittymässä jälleen kokonaisuudessaan uuteen muotoon. Myös kansalaiset ovat olleet aktiivisia seksuaalilainsäädännön suhteen. Vuonna 2015 kerättiin nimiä kansalaisaloitteeseen lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusasteikon koventamisesta ja vuonna 2019 luovutettiin eduskunnalle kansalaisaloite, jossa vaadittiin muuttamaan raiskauksen määritelmää siten, että sitä tarkastellaan suostumuksen kautta (Eduskunta 2020).

Seksuaalirikokset ovat olleet siis vilkkaan yhteiskunnallisen keskustelun kohteena erityisesti 2000-luvulla, näin myös lapsiin kohdistuneiden seksuaalisten hyväksikäyttör rikosten kohdalla. Monessa tapauksessa keskustelu on liittynyt nimenomaan seksuaalirikosten rangaistuskäytäntöihin (Ojala 2012, 184). Seksuaalirikoslainsäädäntö ja niistä annettavat rangaistukset ovat aihealue, joka tuntuu kiinnostavan yhteiskunnassa laajemmin. Kansalaisaloitteiden perusteella näyttäisi siltä, että ihmiset haluavat aktiivisesti osallistua sen uudistamiseen ja kokevat uudistamisen tärkeänä.

Lasten suojeleminen seksuaalisilta teoilta ei ole vain yksittäisen maan velvollisuus huomioida omassa kansallisessa lainsäädännössään sitä, vaan siihen velvoittaa lisäksi ihmisoikeussopimukset. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus on yksi näistä ihmisoikeussopimuksista, joka määrittelee kaikki alle 18-vuotiaat lapsiksi, joilla on oikeus erityiseen suojeluun. (Lamminpää 2019, 17.)

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen artiklassa sopimuksen tehneitä valtioita veloitetaan suojelemaan lasta kaikilta seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodoilta (Unicef, Luettu: 23.01.2022). Artiklassa 34 huomion arvoista on sen kirjoitettu muoto ”kaikilta seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodoilta”. Vaikka sopimus on tehty vuonna 1989, niin sen artiklan 34 kirjoitusasu perusteella kaikki seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodot tulee ottaa huomioon, joten sillä ei ole väliä tapahtuuko hyväksikäyttö reaali- vai virtuaalimaailmassa.

Toinen vastaavanlainen sopimus on tehty Euroopan neuvostossa. Euroopan neuvoston yleissopimus koskien lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan tuli

voimaan lokakuussa 2011. Yleissopimuksen 23 artiklassa sopijaosapuolet veloitettiin tarvittaessa uudistamaan lainsäädäntö tai vaihtoehtoisesti ryhtymään muihin toimenpiteisiin, jotta rangaistavaksi tulee aikuisen pyrkimys viestintäteknologiaa hyödyntäen päästä tapaamaan lasta. Lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä säädettiin sopimuksessa artiklassa 18. Sen mukaan kunkin sopijapuolen tulee tehdä tarvittavat lainsäädäntö tai muut toimenpiteet, jotta varmistetaan siitä, että rangaistavaksi tahallisesti tehtynä tulee sopimuksessa rangaistavaksi nähty käyttäytyminen. Sopimuksessa rangaistavaksi nostettiin 2 tilannetta.

1. Seksuaalinen kanssakäyminen lapsen kanssa, joka kansallisen lainsäädännön mukaan ei ole saavuttanut seksuaalisen toiminnan laillista ikää.
2. Seksuaalinen kanssakäyminen lapsen kanssa olosuhteissa, jossa käytetään pakottamista, väkivaltaa, väkivallan uhkaa tai käytetään hyväksi tunnustettua luottamuksen, määräysvaltaan tai vaikutusvaltaan perustuvaa asemaa lapseen nähden, johon mukaan luetaan perheen sisällä tapahtuvat teot tai hyväksikäytetään lapsen erityisen haavoittuvaa tilannetta erityisesti henkistä tai fyysistä vammaisuutta tai riippuvuusasemaa. (SopS 88/2011.)

Lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten muutoksiin vaikutti kansainvälisten sopimusten lisäksi suomalaisessa yhteiskunnassa käyty julkinen keskustelu (Malin 2020, 12). Suomessa suojaikärajana on määritelty 16-vuoteen, kuten aiemmin mainittiin. Suojaikärajan lisäksi Suomessa voi syyllistyä lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön myös lapsen ollessa 16–18-vuotias. Jos tekijä on lapsen vanhempi tai vanhempaan rinnastettavassa asemassa sekä asuu lapsen kanssa samassa taloudessa, niin häntä voidaan syyttää lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä (20:6), vaikka lapsi olisi ylittänyt suojaikärajan (RL, 19.12.1889/39).

3.2.3 Seksuaalirikoslain muutokset lapsiin kohdistuneiden tekojen suhteen

Suomessa lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten rangaistusasteikkoa on pidetty lievänä. Lainsäädäntöä onkin ankaroitettu vuosien varrella. Uusi laki tuli voimaan 1.6.2011 (540/2011). Laissa nostettiin lapsen seksuaalisen hyväksikäytön vähimmäisrangaistus 14 päivästä 4 kuukauteen vankeutta. Tämän lisäksi sukupuoliyhteys alle 16-vuotiaan kanssa muutettiin katsottavaksi lähtökohtaisesti törkeänä lapsen hyväksikäyttönä. (Edilex 2019; Tolvanen & Forss 2013, 2.) Lisäksi laista poistettiin vaatimus tekijän seksuaalisen kiihotuksen tavoittelusta (Malin 2020, 11). Tulkinta tekijän seksuaalisen kiihotuksen tavoittelusta teon täyttymiseksi sai arvostelua korkeimman oikeuden päätöksen KKO 2005:93 jälkeen. Arvostelun seurauksena tuo määritelmä muutettiin (Ojala 2012, 14). Siitä miten vanhan lain vaade seksuaalisesti kiihottumisesta toimi, on korkeamman oikeuden ratkaisuissa hyviä esimerkkejä, kuten ratkaisut KKO 2005:93; KKO 2011:34.

Kansainväliset sopimukset velvoittivat osaltaan Suomea tekemään muutoksia rikoslain 20 lukuun lapsiin kohdistuneiden seksuaalisten tekojen suhteen. Suomessa tehtiin rikoslain 20 luvun kriminalisointiin uudistus liittyen lapsen houkutteluun sekä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraamiseen. Lukuun lisättiin 1.6.2011 tulleella lailla pykälä 8b, lapsen houkutteluun seksuaalisiin tekoihin sekä 8c sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen. Näistä pykälä 8b luotiin nimenomaan kriminalisoimaan grooming-ilmiotä. (Tolvanen & Forss 2013, 2; Malin 2020, 1, 11.)

Vuonna 2014 keskeinen muutos lainsäädännössä oli se, että alle 18-vuotiaaseen kohdistunut raiskaus lisättiin törkeän raiskauksen määritelmään. Näin ollen, vaikka lopulliseen arvioon teon suhteen vaikuttaa se millainen on teon törkeys, muutoksen jälkeen alaikäisiin kohdistuneet teot käsitellään lähtökohtaisesti törkeinä tekoina. (Malin 2020, 12.)

Vuonna 2019 lapsen seksuaalisen hyväksikäytön maksimirangaistusta korotettiin neljästä vuodesta kuuteen vuoteen vankeutta. Myös törkeämmät teot huomioitiin erillisellä lisäyksellä, kun lakiin lisättiin uusi pykälä lapsen törkeästä raiskauksesta (RL 20:7B). Pykälän täyttymisen vaade on se, että tekijä on syyllistynyt samalla rikoksella sekä törkeään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön että törkeään raiskaukseen (Malin 2020, 12; Edilex 2019).

3.2.4 Seksuaalirikoslain luvun 20 pykälä 8b, lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin

Tämä pykälä Suomen lainsäädäntöön syntyi Euroopan neuvoston yleissopimuksen velvoittamana. Yleissopimuksessa veloitettiin sopimusosapuolia säätämään rangaistavaksi verkossa tapahtuva lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin. Suomessa kuitenkin nähtiin, ettei se ole riittävä ja rangaistavaksi säädettiin myös reaali maailmassa tapahtuva houkuttelu. Tosin reaali maailmassa näkeminen johtaa hyvin herkästi siihen, että ollaankin jo lapsen seksuaalisen hyväksikäytön puolella houkuttelun sijaan. Esimerkkinä tilanne, jossa tekijä ja lapsi ovat tavanneet, sopineet uudesta tapaamisesta ja tekijällä on tarkoituksena päästä lapsen kanssa seksuaaliseen kanssakäymiseen, jolloin teko voitaisiin katsoa seksuaalirikoksen yritykseksi houkuttelun sijaan. Tämän vuoksi pelkätään verkon välityksellä tapahtuvan houkuttelun kriminalisointiin on ollut perusteensa. (Ojala 2012, 97–98.)

Tolvasen ja Forssin (2013, 4) mukaan on kuitenkin huomioitava, että tekijän ja lapsen tapaamisessa tehtävä ehdotus uudesta tapaamisesta ei usein vielä riitä yrityksen täyttymiseen. Tapauksessa voi näin ollen tulla kyseeseen, olosuhteista riippuen, nimenomaan houkuttelurikos. Näin ollen Tolvasen ja Forssin teoksesta on ymmärrettävissä, että houkuttelupykälän laajentaminen koskemaan myös reaali maailman tapaamisia on perusteltua.

Lapsen houkuttelu seksuaalisiin tekoihin kriminalisoidaan rikoslain 20 luvun 8 b §:ssä (20.5.2011/540). Pykälän sisältö on seuraavanlainen:

”Joka ehdottaa tapaamista tai muuta kanssakäymistä lapsen kanssa siten, että ehdotuksen sisälöstä tai olosuhteista muuten ilmenee tekijän tarkoituksena olevan 17 luvun 18 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla valmistaa kuvia tai kuvataallenteita, joissa sukupuolisiveellisyyttä loukkaavasti esitetään lasta, taikka kohdistaa lapseen tämän luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitettu rikos, on tuomittava *lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tuomitaan myös se, joka houkuttelee kahdeksaatoista vuotta nuoremman henkilön ryhtymään sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen tekoon 8 a §:ssä tarkoitettulla tavalla taikka esiintymään sukupuolisiveellisyyttä loukkaavassa järjestetyssä esityksessä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettun rikoksen yritys on rangaistava.”

Pykälän sisältö voidaan jakaa neljään erityyppiseen houkutteluun pykälän momenttien mukaisesti:

Momentti 1:

1. Lapsipornografian kuvauskohteeksi houkuttelu
2. Hyväksikäyttörikoksen kohteeksi houkuttelu (6§ Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, 7§ Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö)

Momentti 2:

3. Prostituutioon houkuttelu (8a§ Seksuaalipalveluiden ostaminen nuorelta)
4. Järjestetyssä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavassa esityksessä esiintymiseen houkuttelu.

Näistä kohdan 3 ja 4 mukaisissa teoissa on säädetty myös yritys rangaistavaksi. Momenttien välillä on myös eroja ikärajan suhteen, jossa houkuttelusta rangaistaan. Momentin 1 mukaisissa teko-
muodoissa suojaikäraja on 16 vuotta. Sen sijaan momentin 2 mukaisessa lapsipornografian kohteeksi houkuttelemisessa suojaikäraja onkin 18 vuotta. Momentin 2 mukaisista houkuttelusta ei rangaista, jos teosta säädetään ankarampi rangaistus muualla. Houkuttelu rikoksien syyteoikeuksissa on myös vaihtelua. Ensimmäisen momentin mukaisiin tekoihin sovelletaan yleistä syyteoikeuden vanhentumispykälää, jolloin teko vanhenee 2 vuoden päästä tekopäivästä. Sen sijaan toisen momentin mukaiset teot vanhentuvat lapsen täytettyä 23 vuotta. (Tolvanen & Forss 2013, 3.)

Houkuttelurikos on oma itsenäinen rangaistussäännöksensä, eikä kyseessä ole siis varsinainen valmistelurikos. Tosin pykälää voidaan joutua soveltamaan tietynlaisissa lapsen seksuaalista

hyväksikäytön yrityksen tai törkeän hyväksikäytön yrityksen sekä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämistä edeltävissä teoissa. Näin ollen pykälää voidaan tunnusmerkistön puolesta kutsua valmistelurikoksenluontoiseksi rikokseksi. (Eml., 3.)

Houkuttelu rikoksen säädöksen mukaan houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tulisi tuomita niissä tapauksissa, joissa tekijä ehdottaa lapselle tapaamista tai muuta kanssakäymistä siten, että ehdotuksen sisällön tai olosuhteiden muutoin voidaan nähdä ilmentävän tekijän tarkoituksena olevan kohdistaa lapseen lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskeva rikos. Esimerkiksi lapsipornografian valmistamisrikos tai lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Rangaistavuudessa nousee siis esille kaksi vaadetta, tapaamisen tai muun kanssakäymisen ehdottaminen. Tapaamiseksi luetaan tekijän ja uhrin kasvokkainen tapaaminen. Muulla kanssakäymisellä viitataan nykyteknologian hyödyntämiseen kanssa käymisessä esimerkiksi web-kameran avulla. Rikoksen täytyminen ei siis edellytä tekijän ja lapsen tapaamista tai muuta kanssakäymistä. Näissä tapauksissa on usein edetty jo yrityksen asteelle. (Ojala 2012, 152–153; Tolvanen & Forss 2013, 3.)

Edellytyksenä teon täyttymiseen pidetään sitä, että tekijä on aktiivinen ja tekee lapselle nämä ehdotukset. Vaikka kävisi niin, että ehdotuksen tekijä olisikin lapsi tai nuori, niin aikuisen tekijän aktiivinen tarttuminen ehdotukseen voi johtaa RL 20:8b pykälän ensimmäisen momentin täyttymiseen. Poikkeuksena voitaneen pitää tilannetta, jossa lapsi on valehdellut ikänsä, eikä tekijän voida pystyä oletettavan hänen olevan alle suojaikärajan. (Ojala 2012, 152; Tolvanen & Forss 2013, 4.)

Houkuttelurikoksessa tulisi pystyä osoittamaan tekijän tarkoitus kohdistaa lapseen seksuaalirikos (Ojala 2012, 153). Jotta tekijän tarkoituksena voidaan katsoa olevan kohdistaa lapseen RL 20:8b pykälän 1 momentin mukainen teko, tulisi tämä tarkoitus ilmetä ehdotuksen sisällöstä tai olosuhteista muutoin. Kuten Tolvanen ja Forss (2013) teoksessaan asian ilmaisee ”Toisin sanoen tarkoituksen tulee ilmetä ulkoisista objektiivisesti havaittavista seikoista”. Lisäksi huomioitavaksi tulee se, onko jotain hyväksyttäviä syitä epäillyn toiminnalle tai käytökselle olemassa. Tyypillisesti ulkoisesti objektiivisesti havaittaviksi seikoiksi luetaan:

1. Väärän profiilin käyttäminen
2. Iän valehteleminen
3. Olosuhteiden luominen muiden osallistujien, kuvauslaitteiston hankkiminen taikka muiden tarpeellisten järjestelyjen tekeminen lapsipornografisia kuvauksia varten
4. Poikkeuksellisen tilan kuten hotellihuoneen varaaminen
5. Tapaamispaikan tai ajan järjestäminen, ettei paikalla ole muita henkilöitä

6. Tekijä toimittaa lapselle tarpeista esimerkiksi web-kameran

Houkuttelu pykälän momentin 2 mukaan rangaistavaa on myös alle 18- vuotiaan houkuttelu sukupuoliyhteyden tai seksuaaliseen tekoon korvausta vastaan sekä esiintymään sukupuolisiveellisyttä loukkaavassa tilaisuudessa. Huomioitavaa on, että jos teosta on muualla laissa säädetty ankarampi rangaistus, niin silloin tekoa tarkastellaan tämän ankaramman teon mukaan. Tässä yhteydessä ankarampana rikoksena voisi esimerkkinä olla ihmiskauppa- ja paritusrikokset. (Eml., 4–5)

3.2.5 Houkuttelua vai yritystä

Lähtökohtana asiassa on, että yrityksen asteelle edennyttä tekoa ei tarkastella houkutteluna, koska houkuttelu sisältyy yritykseen. Miten siis olisi nähtävä yrityksen ja houkuttelun välinen ero näissä lapseen kohdistuvissa seksuaalirikoksissa?

Yrityksen edellytyksenä on, että tilanteeseen sisältyy vaara rikoksen täyttämistä. Toisin sanoen, että ehdotuksen mukainen teko olisi mahdollista toteuttaa saman tien. Yrityksenä rangaistavaksi säädetyn tekoon voi näin ollen syyllistyä myös, jos tekijä sekä uhri ovat yhteydessä toisiinsa kuvayhteydellä tai jos tällainen kuvayhteys olisi heti saatavilla. Houkuttelun puolella ollaan siinä vaiheessa, mikäli tekijä ehdottaa lapselle kuvayhteyttä, mutta kuvayhteyden saaminen tekijän ja lapsen välillä vaatisi erityisiä toimenpiteitä. Näin ollen teko ei olisi heti toteutettavissa ja sitä käsiteltäisiin tässä tapauksessa houkuttelurikoksena. (Ojala 2012,152; Tolvanen & Forss 2013, 4.)

Kasvokkain tapahtuvassa tapaamisessa ehdotettu seuraava näkeminen ei yleensä vielä sellaisenaan riitä yrityksessä edellytetyn vaaran täyttymiseen. Tosin tilanteessa voi täytyä sekä hyväksikäyttörikos että houkuttelurikos. Tällainen tilanne voi tulla pohdittavaksi, mikäli tapaamisella on tekijän toimesta kerrottu lapselle seksuaalisesti sävyttyneitä asioita (hyväksikäyttö) ja lisäksi keskustelussa voidaan havaita myöhemmälle tapaamiselle liittyvä seksuaalinen ehdotus (houkuttelu). (Tolvanen & Forss 2013, 4.)

Korkeimmalta oikeudelta löytyy ratkaisu KKO:20 18:70, jossa tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä sekä lapsen houkuttelusta seksuaalisiin tarkoituksiin. Ratkaisussa myös perusteltiin sitä seikkaa, miksi tekijä ei syyllistynyt törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritykseen. Tämä ratkaisu selventää erittäin hyvin edellä tässä luvussa kirjoitettua rajanvetoa houkuttelun, yrityksen sekä muiden seksuaalirikosten välillä.

3.2.6 Groomingin ja muiden seksuaalirikosten yleisyys

Joidenkin tutkimustulosten mukaan seksuaaliväkivalta Suomessa ei ole lisääntynyt. Laajat kyselytutkimukset kuitenkin paljastavat, että seksuaaliväkivallan esiintyvyys ei ole yhtä lailla vähentynyt vuosien 2013–2019 välillä kun vertailuajankohtina on vuosien 1988–2013 välillä. Yhtenä

selittäväenä tekijänä tälle pidetään sitä, että seksuaaliväkivallan kokemukset ovat lisääntyneet internetin, sosiaalisen median ja digilaitteiden käytön yleistyessä lasten ja nuorten keskuudessa. Yhä nuoremmat lapset viettävät aikaansa enemmän netissä ja tätä kautta ovat alttiimpia joutumaan houkutelluksi seksuaalisten tekojen kohteeksi. (Pelastakaa Lapset ry 2021, 8.) Toisaalta Väestöliiton erityisasiantuntija Maaret Kallio totesi jo vuonna 2014 Yleisradion haastattelussa, että grooming on vakava ja yleistyvä ongelma, jonka ennaltaehkäisemiseksi tulisi löytää uusia keinoja (Yle 2014).

Tiina Malin (2020, 44) kirjoittaa Helsingin Yliopiston katsauksessaan lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten rangaistuskäytännöistä verkossa tapahtuvien seksuaalisten tekojen yleisyydestä käyttämällä apunaan tutkimuksia. Hänen esille nostamansa vuoden 2017 kouluterveyskyselyn mukaan verkossa tapahtuva nuorten seksuaalinen häirintä on lisääntynyt, vaikka muutoin seksuaalirikokset ovat kauttaaltaan olleet laskussa. Samankaltaiseen lopputulokseen ovat tulleet myös Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin toteuttama rikostilanne vuodelta 2017 sekä vuoden 2014 lapsiuhritutkimuksen tulokset. Niiden mukaan nuorista alle prosentti oli päätyntä tapaamaan verkossa tapaa-mansa henkilön kasvotusten ja harrastamaan suostuttelujen tai painostuksen kautta seksiä tämän kanssa. Molemmissa tutkimuksessa oli viitteitä siitä, että verkossa tapahtuva hyväksikäyttö joissakin sen muodoissa on varsin yleistä.

Pelastakaa Lapset ry:n toteuttamassa selvityksessä ”Grooming lasten silmin” viitataan myös näiden lapsiuhritutkimusten sekä kouluterveyskyselyiden tuloksiin. Selvityksestä kävi ilmi, että Suomessa vuosien 2008–2013 välisellä ajanjaksolla toteutettujen lapsiuhritutkimusten mukaan peruskouluikäisten kokema seksuaalinen häirintä netissä oli laskusuunnassa kaikissa kyselyihin osallistuneissa ikäryhmissä. (Fagerlund ym. 2014, viitattu Pelastakaa Lapset ry 2021, 12).

Selvityksessä nostettiin esille myös kouluterveyskyselyiden tuloksia vuosilta 2017 ja 2019. Niiden mukaan vuosien 2017 ja 2019 välillä nähtiin selvä kasvu peruskouluikäisten tyttöjen kokemassa seksuaalisessa häirinnässä. Peruskouluikäisiin tyttöihin kohdistuva seksuaalinen häirintä puhelimitse sekä internetissä oli lisääntynyt vuosien 2017 ja 2019 välillä 18 prosentista 27 prosenttiin. (THL 2017 ja 2019; viitattu Pelastakaa Lapset ry 2021, 12.)

Tilastokeskuksen ylläpitämän poliisin rikos- ja pakkokeinotilaston mukaan lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä tuli tietoon vuonna 2021 yhteensä 2055. Tämä on 16,1 prosenttia enemmän kuin vuonna 2020. Uuden nimikkeen, törkeä lapsen raiskaus, mukaisia ilmoituksia tuli poliisille tietoon 2021 yhteensä 109 kappaletta, kun vastaava luku vuonna 2020 oli 68 ilmoitusta. Huomioitavaa on, että esimerkiksi lapsen seksuaalisten hyväksikäyttöjen määrät vaihtelevat vuosittain paljonkin ja tämän lisäksi yksittäinen ilmoitus voi sisältää usean osateon käsittäviä tapahtumasarjoja. (Tilastokeskus 2022.)

Tutkimusten perusteella trendi lasten seksuaalirikoksissa näyttäisi olevan se, että lapset joutuvat enemmässä määrin hyväksikäytetyksi internetin välityksellä. Tämän vuoksi erilaisia ennalta estävän ja paljastavan toiminnan väyliä ehdottomasti tarvitaan.

3.3 Poliisin ennalta estävä toiminta

Poliisin tehtävistä säädetään poliisilaissa. Poliisin tehtäviksi poliisilain luvussa 1 pykälässä 1 säädetään oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen ylläpitäminen sekä rikosten osalta niiden ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen sekä syyteharkintaan saattaminen. Säädöksen mukaan poliisin tulisi turvallisuuden ylläpitämiseksi tehdä yhteistyötä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaisen kanssa ja huolehtia myös tehtäviin kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä. (Poliisilaki, 827/2011.) Vaade poliisin ennalta estävään toimintaan tulee siis lainsäädännöstä, jossa säädetään poliisin perustehtävistä. Samaisessa pykälässä säädetään yhteistyöstä muiden viranomaisten, yhteisöjen sekä asukkaiden kanssa.

Ennalta estävä työ on työtä, jota poliisi suorittaa itsenäisesti, sekä yhteistyönä eri viranomaisten kanssa. Yhteistyö on hyvin perusteltu lisäys, sillä toisilla viranomaistoimijoilla ja palveluiden edustajilla on ammattitaito jatkaa siitä, mihin poliisin toimet loppuvat tai vaihtoehtoisesti tuoda poliisille tietoon rikoksia. Hyvä esimerkki tällaisesta yhteistyöstä on Pelastakaa Lapset ry:n Nettivihje-palvelun ja poliisin yhteistyö. Nettivihje-palvelussa Pelastakaa Lapset organisaation asiantuntijat analysoivat heille tulleet vihjeet ja toimittavat laittomaksi arvioimansa materiaalin poliisille tutkittavaksi (THL 2021).

Ari Evwaraye (2016, 40–41) on kirjoittanut Poliisiammattikorkeakoulun pääsykoemateriaaliin artikkelin, joka käsittelee poliisin ennalta estävää toimintaa. Artikkelin julkaistiin ensimmäistä kertaa vuoden 2016 pääsykoemateriaalissa. Hänen mukaansa vuoden 2007 aikoihin poliisille oli kirjattu lain esitöissä ja oikeuskirjallisuudessa kattava määrä erilaisia poliisin isoja ennalta estävän työn teemoja, joiden alla tätä toimintaa oli tarkoitus tehdä. Artikkelin mukaan poliisin ennalta estävän työn lainsäädäntö sekä ohjeistus ei ole aiemmin ollut erityisen johdettua tai järjestelmällistä. Se mitä ennalta estävän toiminta voisi pitää sisällään tai mitä sen pitäisi pitää sisällään ei Evwarayen mukaan tuntunut olevan poliisissa aivan selkeää. Poliisin rikostutkinnalle on ollut maanlaajuisesti selkeät ohjeet sekä säännöt, joka takaa varsin tasalaatuisen toimintamallin rikostutkinnansektorilla ympäri Suomen. Ennalta estävä toiminta on taas ollut hajanaista ja käytännön toteutus vaihdellut eri paikkakunnilla. Toisaalta Evwaraye korosti sitä, että ennalta estävään toimintaan on vaikea vastaavia sääntöjä luoda. Vuonna 2014 alettiin sisäministeriössä kehittämään poliisin ennalta estävää toimintaa luomalla sille kokonaisvaltainen strategia.

3.3.1 Poliisin ennalta estävän työn strategiat

Sisäministeriössä on luotu kaksi poliisin ennalta estävää työtä ohjaavaa strategiaa. Ensimmäinen strategia luotiin vuosille 2014–2018. Toinen strategia luotiin vuonna 2019 ja se kattaa vuodet 2019–2023.

Ensimmäisen strategian visio vuosille 2014–2018 oli vähentää rikoksia yhteiskunnassa sekä lisätä turvallisuutta yhteistyössä poliisin sekä muiden toimijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kattotavoitteeksi julkaisussa poliisille asetettiin yhteiskunnan turvallisuuden parantaminen sekä rikosten torjunta. Poliisin tehtäväksi määriteltiin ennalta estävän työn tekeminen jokapäiväisessä poliisitoiminnassa ja sen lisäksi erityistoiminnan välityksellä, jossa poliisi toteuttaa toimenpiteitä ensisijaisena tavoitteenaan ennalta estävä turvallisuuden parantaminen. (Sisäministeriö 2014, 1.)

Vuoden 2014 strategia oli ensimmäinen poliisin ennalta estävää toimintaa ohjaamaan luotu suunnitelma. Poliisin ennalta estävästä toiminnasta tehtiin kiinteä osa jokapäiväistä poliisin toimintaa, jonka ohjauksessa hyödynnetään poliisilla olevaa tilannekuvaa. Lisäksi ennalta estävän toiminnan vaikuttavuutta alettiin seuraamaan sekä arvioimaan säännöllisesti. Vuoden 2014 julkaisun tiivistelmä osiossa nostettiin esille sosiaalisen median hyödyntäminen ennalta estävässä toiminnassa. Poliisin laadukas viestintä siellä nähdään hyvänä tapana tehdä ennalta estävää toimintaa. Lisäksi poliisin helpompi lähestyttävyyys sekä mahdollisuus vuorovaikutukseen nähdään yhtenä väylänä saavuttaa tavoitteet rikosten sekä onnettomuuksien ennalta estämiseksi. (Sisäministeriö 2014, 1–3, 4.)

Vuoden 2014 julkaisu oli sisällöltään yleismaallinen, pintapuolinen raapaisu, siihen miten ennalta estävää toimintaa voisi tehdä poliisin työn eri osa-alueilla. Tämä oli joka tapauksessa merkittävä askel poliisitoiminnan kokonaisuuden kannalta. Ennalta estävää työtä alettiin tämän julkaisun kautta kehittämään ja on huomionarvoista, että sosiaalisen median mahdollisuudet oli nostettu julkaisussa esille. Poliisille on tullut useita myönteisiä onnistumisia, kun se on ollut tavoitettavissa sosiaalisten medioiden välityksellä. Erityisesti kadonneiden etsinnöissä sosiaalinen medially on ollut suuri vaikutus. Esimerkiksi Raahessa vuonna 2017 kadonnut 7-vuotias tyttö löytyi nopeasti poliisin sosiaalisen median julkaisuun tulleen vihjeen avulla (Ilta-Sanomat 2017, Luettu: 18.01.2022).

Vuonna 2019 sisäministeriössä luotiin poliisille uusi ennalta estävän toiminnan strategia, joka kattaa vuodet 2019–2023. Julkaisussa nostetaan esiin, että poliisin ennalta estävällä toiminnalla ja varhaisella puuttumisella voidaan laajasti lisätä sekä ihmisten turvallisuutta että yleistä turvallisuutta yhteiskunnassa. Puuttumalla varhain ja ennalta estävästi erilaisiin turvallisuuteen liittyviin asioihin, tapahtumiin ja yhteiskunnan kehitykseen voidaan kasvattaa myös yleistä turvallisuuden tunnetta sekä luottamusta poliisiin. (Sisäministeriö 2019, 9.)

Edelleen vuoden 2019 strategiassa poliisin halutaan lisäävän turvallisuutta lähiöissä sekä ennalta ehkäisevän alueellista sekä paikallista eriarvoistumista. Harvaan asutuilla alueilla poliisin halutaan tekevän jatkossa tiiviimpää yhteistyötä muun muassa kylätoimijoiden ja yhdistysten kanssa. Yhteistyöllä on tarkoitus parantaa kylillä asuvien ihmisten turvallisuutta. Sen avulla nähdään poliisille aukeavan kanavat kylille, joiden kautta välittää tietoa turvallisuutta uhkaavista asioista ja mahdollistaa se, että poliisin neuvot tavoittavat kyläläiset. (Sisäministeriö 2019, 34–35.)

Strategiassa yhteistyön merkitystä on korostettu. Suomen hyvän turvallisuustilanteen taustalla yhtenä merkittävänä tekijänä nähdään olevan hyvä yhteistyö eri toimijoiden välillä. Myös strategia itsessäänkin luotiin yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Strategian luonnissa on mukana ollut henkilöitä poliisitoimesta, eri väestöryhmistä, keskeisistä yhteistyötahoista sekä sidosryhmistä. Strategian haluttiin tukevan ennalta estävää työtä tekeviä poliiseja, jotta he voisivat toimia hyvällä yhteistyöllä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. (Sisäministeriö 2019, 13,34.)

Vuoden 2019 strategiaa valmistelleen työryhmän puheenjohtajana toimi strategian kehittämispäällikkö Tarja Mankkinen. Mankkisen mukaan ennalta estävä toiminta olisi tärkeä nähdä kustannustehokkaana sekä tärkeänä osana poliisi toiminnan kokonaisuutta. Poliisin ennalta estävä työ tuo poliisille osaamista, tietoa ja yhteistyökanavia, joiden avulla voidaan tukea muita poliisin toimintoja. Strategiassa nostetaan esiin positiiviset kohtaamiset nuorten kanssa, jotka vahvistavat nuorten luottamusta poliisiin. Poliisin läsnäolo lähiöissä sekä harvaan asutuilla alueilla sekä viranomaisten välinen yhteistyö nähdään myös tärkeiksi. (Valtioneuvosto 2018.)

Poliisin ennalta estävää toimintaa pyrittiin tässä uudessa strategiassa tekemään johdonmukaisemmaksi sekä suunnitellummaksi toiminnaksi. Ennalta estävän toiminnan halutaan olevan tietojohdoista toimintaa, jossa poliisi hyödyntää tilannekuvan luonnissa sille eri lähteistä tulevaa tietoa. Tämän tiedon kautta luodun kokonaiskuvan kautta poliisi ohjaa ennalta estävää toimintaa sinne, missä sillä saadaan vaikuttavuutta. (Sisäministeriö 2019, 2.)

3.3.2 Lapset ja nuoret strategioissa

Tavoitteeksi lasten ja nuorten suhteen vuoden 2014 strategiassa nostettiin heidän rikoskierteesensä ajautumisen estäminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa (sisäministeriö 2014, 5). Tietoverkkoihin tai lasten sekä nuorten hyväksikäyttöön liittyviä toimenpide-ehdotuksia tämä strategia ei pitänyt sisällään.

Vuoden 2019 strategian linjauksissa lapset ja nuoret nähdään tulevina aikuisina, joten heidän luottamuksensa vaaliminen on tärkeää. Se luo pohjan heidän asenteilleen poliisia kohtaan myöhemmällä iällä. Tutkimusten mukaan nuorten luottamus poliisia kohtaan on korkealla, jota pidetään heijasteena suuren sekä hyvinvoivan nuorten joukon asenteista sekä mielipiteistä. Vähemmistöön

kuuluvien (etniset, uskonnolliset, seksuaali- ja sukupuolivähemmistö) nuorten osalta luottamus oli huomattavasti yleistä tasoa alhaisempi. Tämän lisäksi harvaanasutuilla alueilla asuvilla nuorilla on luottamus poliisia kohtaan madaltunut. Väkivaltaisiin ääriryhmiin kuuluville tai niitä tukevilla nuorilla taas voi puolestaan olla kokemus, että poliisi on heidän vihollisensa. Luottamus on myös osaltaan yli sukupolvien kulkeva jatkumo: vanhempien luottamus tai epäluottamus poliisiin tai yhteiskuntaan periytyy usein lapsille. Näin ollen se kuinka lasten vanhempia kohdataan, on myös merkityksellistä ajatellen tulevaisuuden luottamusta, jota poliisi nauttii. (Sisäministeriö 2019, 23.)

Vuoden 2019 julkaisussa nuorten luottamusta poliisiin halutaan kasvattaa positiivisten kohtaamisten kautta. Poliisiin tulisi kohdata nuoria, myös toiminta vanhempien kanssa nostetaan esille luottamuksen synnyssä. Kuten edellä todettiin vanhempien asenteet poliisia kohtaa vaikuttavat nuorten asenteisiin. Poliisi halutaan sinne missä nuoret ovat ja siksi poliisin toiminta sosiaalisessa mediassa nähdäänkin tukevan poliisin läsnäoloa, ja sitä kautta tekee poliisista lähestyttävämmän nuorille. (Sisäministeriö 2019.) Ennalta estäminen on ollut myös hallitukselle tärkeä agenda, sillä vuonna 2018 hallitus antoi poliisille 2,5 miljoonan euron määrärahan poliisin ennalta estävään toimintaan vuodelle 2019 (Valtioneuvosto 2018). Vuonna 2021 hallitus esitti lisätalousarviossa poliisille 3 miljoonaa euroa ennalta estävään toimintaan, jonka keskeisenä kohderyhmänä hallitus näkee lapset ja nuoret (Sisäministeriö 2021). Selvästi poliittista tahtoa näyttäisi olevan poliisin lapsiin ja nuoriin tehtävän ennalta estävän toiminnan suuntaan.

Ensimmäinen ennalta estävän toiminnan tavoitteiden toteutumista kartoittava raportti julkaistiin vuonna 2020. Raportissa kartoitettiin sitä, miten poliisilaitoksilla on saavutettu strategian tavoitteet vuonna 2019.

3.3.3 Ennalta estävän toiminnan toimeenpanoraportti

Sisäministeriön toukokuussa 2020 julkaisema poliisin ennalta estävän toiminnan strategian toimeenpanoraportti on ensimmäinen laatuaan. Siinä tarkastellaan sitä, miten poliisi on ennalta estävän toiminnan strategiaa käytännössä toteuttanut (Sisäministeriö 2020, 9). Tässä tutkimuksessa raportista nostetaan esille ne seikat, jotka koskevat tietoverkoissa tapahtuvaa ennalta estävää toimintaa.

Kuten tässä työssä jo todettiin, ennalta estävä toiminta on poliisin lakisääteinen tehtävä. Sen resurssit muodostuvat valtaosin poliisin perusrahoituksen budjetista. Ennalta estävään toimintaan on kuitenkin ohjattu vuonna 2019 talous sekä lisätalousarviossa lisärahoitusta. Nettipoliisitoiminnan vahvistaminen sai tässä arviossa 1,6 miljoonan euron lisärahoituksen vuodelle 2019. Erityispiirre rahoituksessa on, että lisärahoitus jatkuu vuoden 2023 loppuun. Rahoituksen jatkuvuudella halutaan varmistaa ennalta estävän toiminnan pitkäjänteinen kehittäminen poliisin ennalta estävän

toiminnan strategian keskeisten alueiden suhteen. (Sisäministeriö 2020, 17.) Rahoituksen perusteella siis nettipoliisitoiminta on yksi näistä keskeisistä poliisin ennalta estävän toiminnan osa-alueista.

3.3.4 Rahoituksen kohdentaminen verkkotoimintoihin vuodelle 2019

Raportin tiedot lisäresurssien kohdentamisesta perustuu poliisiasemien itsensä toimittamiin tietoihin siitä, kuinka se on poliisiasemalla kohdennettu. Raportin mukaan kolme poliisiasemaa on kertonut ohjanneensa rahaa netissä tapahtuvaan poliisin toimintaan.

Helsingin poliisiasema sai 181980 euron lisärahoituksen vuodelle 2019 lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten torjuntaan sekä ennalta estävään toimintaan. Laitos lisäsi kaksi tutkijaa ryhmään, jossa tutkijoiden pääpaino on internetin kautta tapahtuneiden lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten torjunta ja tekijäkeskeinen tutkinta. Helsingin poliisilaitos nostaa esille sen, että erityisesti lasten seksuaalirikoksiin liittyy piilorikollisuutta. Kaikki teot eivät tule poliisin tietoon, jonka vuoksi poliisin tutkinta työltä edellytetään oma-aloitteisuutta sekä ennalta estävää otetta. Tämä luo vaatimuksen siitä, että poliisilla on käsitys ja osaamista internet-ympäristöstä. (Sisäministeriö 2020, 18.)

Hämeen poliisilaitoksella rahoitusta on ohjattu myös seksuaalirikostutkintaan. Resurssit on kohdennettu paljastavaan toimintaan, jonka kautta juttumäärät ovat kasvaneet. Resursseja on ohjattu myös nettipoliisitoimintaan, jota laitoksella ylläpidetään osa-aikaisesti. Itä-Suomen poliisilaitoksella puolestaan oli haku auki kolmeen nettipoliisin tehtävään, joiden palkkaamisen lisärahoitus mahdollistaa (Sisäministeriö 2020, 18.)

3.3.5 Poliisin paljastava toiminta

Paljastavasta toiminnasta säädetään, poliisin ennalta estävän toiminnan tavoin, poliisilaissa luvussa 1 pykälässä 1 (Poliisilaki, 827/2011). Hallituksen esityksessä vuodelta 2010 poliisin paljastava toiminta määritellään seuraavasti:

”Rikoksen paljastamisessa on kysymys poliisin toimenpiteistä, joilla pyritään paljastamaan jo tehdyn tai vielä tekeillä tai suunnitteilla olevan rikoksen välittömästi relevantteja seikkoja (erityisesti tekijä tekoaika ja -paikka ja rikostunnusmerkistöön kuuluvat elementit) esitutkinnan aloittamisen perustaksi.”

Toisin sanoen hallituksen esityksen mukaan poliisin paljastavasta toiminnasta puhutaan silloin, kun rikos on tekeillä tai tehty ja tässä vaiheessa poliisi omalla toiminnallaan saa siitä tiedon. (HE, 224/2010.)

Tietoverkko rikollisuuden torjuntaa sekä paljastavaa toimintaa koskien on sisäministeriössä vuonna 2017 toteutettu selvitys. Selvityksen mukaan poliisin tietoverkoissa tekemän tiedonhankinnan sekä tiedustelun tavoitteena tulee olla sellainen seuranta sekä tiedonhankinta, jonka arvioidaan olevan merkityksellistä ennalta ehkäisevästä, paljastavasta tai rikostukinnallisesta näkökulmasta katsoen. Toiminnan tulisi olla rikoslajineutraalia. (Sisäministeriö 2017, 45.)

3.3.6 Lapsiin kohdistuvien verkkovälitteisten seksuaalirikosten ilmitulo

Lapseen kohdistunut seksuaalirikos voi poliisille tulla tietoon lapselta itseltään, lapsen vanhemmalta tai muulta luonnolliselta henkilöltä heidän tekemänsä rikosilmoituksen kautta. Huomioitavaa on, että tässäkin rikollisuuden lajissa poliisi toimii yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa, kuten ennalta estävässä toiminnassakin. Lastensuojelulaki määrittääkin yhden merkittävän yhteistyökokonaisuuden. Siinä säädetään laajalle joukolle viranomaisia sekä terveydenhuollon ammattihenkilöitä ilmoitusvelvollisuus tapauksissa, joissa heille on herännyt epäily siitä, että lapsi on joutunut seksuaali- tai pahoinpitelyrikoksen kohteeksi. Seksuaalirikosten suhteen ilmoitus kattaa kaikki rikoslain luvun 20 tunnusmerkistön mukaiset tekemuodot. (Barnhus & Poliisihallitus 2022, 22–23.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuilla löytyy blogikirjoitus liittyen verkkovälitteisiin lasten seksuaalirikoksiin. Kirjoituksessa esille nousee se, että tällä hetkellä verkossa tapahtuvien lasten seksuaalirikosten ilmitulo on verrattain vähäistä. Ilmi tullee tapauksille ominaista on sattumanvaraisuus enemmän, kuin se että niitä olisi tarkoituksenmukaisesti saatu poliisin tietoon paljastavan toiminnan kautta. Kirjoituksen mukaan tällä saralla poliisin paljastava toiminta on verrattain vähäistä, jos sitä vertaa esimerkiksi huumausainerikollisuuden paljastavaan toimintaan. Paljastava toiminta lasten seksuaalirikoksissa liittyykin tällä hetkellä siihen, että yhden ilmi tulleen tapauksen kautta paljastuu myöhemmissä tutkimuksissa laajempi hyväksikäyttö kokonaisuus. Kirjoituksessa poliisille peräänkuulutetaan lisää osaamista sekä työkaluja ilmiön torjumiseen. (THL 2021.)

Rikosten paljastamisen vähyyden lasten seksuaalirikoksissa verkossa on varmasti monitahoinen ongelma. Tässäkin opinnäytetyössä on läpikäyty monia elementtejä, jotka tekevät tämän kaltaisen paljastavan toiminnan haasteelliseksi poliisille. Tämänhetkistä tilannetta valottaa YLE:n 2022 julkaissama artikkeli, jossa haastateltiin Kaakkois-Suomen lapsirikosryhmän tutkija Anne Tuomistoa. Hän kertoo haastattelussa, että verkossa tapahtuva lapsen houkuttelu sekä seksuaaliset hyväksikäytöt ovat lisääntyneet ja rikokset jäävät suurilta osin pimentoon (Yle 2022).

Julkinen keskustelu seksuaalirikosten tiimoilta on vaikuttanut positiivisesti siinä mielessä, että erilaisia ohjeistuksia sekä chat-palveluita on tullut nuorten avuksi verkkoon (Yle 2022). Tutkimuksellisesti mielenkiinto kohdistuu verkossa toimiviin poliiseihin eli poliisille suoraan tuleviin ilmoituksiin. Tähän on hyvä peruste, että lapsista tehtyihin ilmoituksiin liittyy usein esiselvitys sen vuoksi, että tiedot tapahtumista ovat puutteellisia. Jos asia tulisi ilmi verkossa toimivalle poliisille, voisi tämä

tehdä siitä heti ammattitaitoonsa perustuvan arvion ja välittää ilmoituksen ja sen olennaiset osat suoraan lapsirikostutkintaryhmään. Näin säästyttäisiin sen selvittelyltä, mitä oikeastaan on tapahtunut.

4 HAASTATTELUT

Tutkimuksen tutkimus menetelmää käsiteltiin tarkemmin tämän opinnäytetyön luvussa 2 kohdassa 3.2 tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusmenetelmä. Kyseessä on siis laadullinen tutkimus, jossa haastattelut on toteutettu teema haastatteluin.

Tämän tutkimuksen haastattelut tehtiin maaliskuussa 2022. Kaikki tämän opinnäytetyön teema-haastattelut toteutettiin haastattelemalla tutkimukseen osallistuvaa poliisia Teams-yhteyden välityksellä. Nämä teams-kokoukset tallennettiin ja myöhemmin litteroitiin sanatarkasti. Haastattelun perusteella tulleita tapahtumia ja tilanteita yksilöiviä tietoja ei näissä haastatteluiden purku tai analysointi vaiheissa tuotu ilmi, koska tämä opinnäytetyö käsittelee sosiaalisessa mediassa toimimisen mahdollisuuksia. Tarkoitus ei siis ole tuoda ilmi yksityiskohtaisemmin minkäläisten tekojen kohteeksi nuoret voivat konkreettisesti joutua. Haastateltavista käytetään tässä tutkimuksessa alias-nimiä, haastateltava 1 sekä haastateltava 2. Tieto näiden alias-nimien taustalla olevasta henkilöstä on vain tutkimuksen tekijällä.

Kyselylomake on rakennettu siten, että kunkin osion alla on 2–4 kysymystä kyseiseen teemaan liittyen. Selkeyden vuoksi haastattelut puretaan auki seuraavasti: teema on otsikkona ja sen alapuolella on kustakin teemasta haastateltaville esitetyt kysymykset auki kirjattuna. Näin lukijan on helppompaa seurata haastatteluiden etenemistä ja mitä milläkin isommalla teemalla on haluttu selvittää.

4.1 Nuorten luottamus on mahdollista saavuttaa poliisin virkatilillä

1. Kuinka kauan olet tehnyt poliisin roolissa sisältöä sosiaaliseen mediaan?
2. Mitkä olivat vaikuttimesi lähteä poliisin roolissa tekemään sisältöä sosiaaliseen mediaan?
3. Onko sinulle sosiaalisessa mediassa tulleet viestit muuttuneet sävyiltään henkilökohtaisemmiksi, mitä pidempään olet julkaisuja tehnyt?

Ensimmäinen teema sisältää kolme kysymystä. Kysymysten tarkoituksena oli selvittää se, miksi poliisihenkilö on hakeutunut työskentelemään sosiaalisen median parissa. Onko hänellä jo entuudestaan ollut mahdollisesti ajatus, että tämä olisi hyvä väylä tavoittaa nuoria. Lisäksi osiossa halutaan tietää, miten näkyvyys on vaikuttanut luottamuksen syntyyn lasten ja nuorten parissa toimimissa. Luottamuksena tässä opinnäytetyössä käsitetään, jos nuoret lähestyvät itse poliisia viestein ja uskaltavat avata elämäänsä pintaa syvemältä sosiaalisessa mediassa työskentelevälle poliisille. Kysymällä poliiseilta sitä, kauanko he ovat julkaisuja verkkoon tehneet, varmistettiin tutkimusluloksiin mahdollisesti vaikuttava ajallinen ulottuvuus. Toisin sanoen vaikuttaako se luottamuksen syntyyn, jos haastateltavien kokemuksessa somepoliisina toimimisesta on suuria eroja.

Tutkimuksen haastateltavien osalta kävi niin, että molemmilla haastateltavilla oli kokemusta somepoliisina toimimisesta melkein 3 vuotta. Eroa ajallisesti oli muutamia kuukausia, jota en näe merkittävänä erona lopullisissa tuloksissa. Haastateltavilla polku somepoliisiksi erosi, mutta perussyy lähteä tekemään poliisina julkaisuja sosiaaliseen mediaan oli halu tehdä töitä nuorten parissa ja auttaa nuoria.

”Kyllä se alusta asti on ollut se, että on halunnut olla niin ku nuorison kanssa tekemisissä, auttaa nuoria ja sillä lailla niin ku jotenkin viedä sitä poliisityötä eteenpäin.” H1

”Some on niin iso osa nuorten elämää ja kun se on heidän arjessaan mukana, niin kyllä poliisienkin pitää olla siellä missä nuoretkin on. Et niin kaduilla, kouluissa, nuorisotaloilla, puistoissa ja sitten kanssa niin ku some on yhtä tärkeä paikka.” H2

Molemmista haastatelluista nousi esille se, että haastateltavat olivat onnistuneet saamaan luottamusta nuorison keskuudessa. Vahvimpana indikaationa tästä oli se, että heidän saamansa viestit olivat käyneet henkilökohtaisemmiksi ajan kuluessa. Molemmat kertoivat ensin viestien sisällön olleen varsin pintapuolista jutustelua. Viestit olivat olleet tervehtimisiä sekä neuvon kysymistä rikosilmoituksen tekoon.

H1 kertoi somepoliisitoimintaa aloitellessaan tehneensä useamman julkaisun, joihin ei tullut ollenkaan tykkäyksiä tai kommentteja. Hän kuitenkin lisäsi, että viestit olivat ajan saatossa määrällisesti kasvaneet ja muuttuneet todella henkilökohtaisiksi. Apua häneltä kysellään nykyään muun muassa siihen, mitä tilanteessa pitäisi tehdä ja kuinka toimia silloin kun nuori on raiskattu tai pahoinpidelty. Yksi mielenkiintoinen huomio on, että viestejä oli tullut asianosaisten eli uhrien lisäksi myös rikoksesta epäillyiltä. Haastateltavaa oli lähestynyt rikoksesta epäilty, joka oli tiedustellut haastateltavalta, miten hänelle tulee käymään ja mitä tulee tapahtumaan. Haastateltava kertoikin, että viestit ovat ajan saatossa alkaneet yksilöityä tapahtumiin sekä rikoksiin. Hänen puoleensa oli käännytty myös nuoren ollessa hankalassa tilanteessa. Tämä yhteyttä ottanut nuori ei tiennyt mistä saisi apua eikä ollut löytänyt netistä tietoa mihin voisi ottaa yhteyttä. Joten hän kääntyi huoliensa kanssa haastateltavan puoleen. Haastateltava kokikin olevansa tietynlainen tukipilari monelle nuorelle sosiaalisen median toimintansa kautta.

”Ihmiset on niinku huomannu, että vaikka meikäläinen on poliisi, niin mua on niin kun helppo lähestyä. Monesti tätä kautta on tullut viestiä, että ihmiset ei löydä tarpeellista apua netistä ja sitten tulee kysymään multa.” H1

H2 toisin kuin H1 nosti esille myös sen, että kommunikaatiota nuorten kanssa on eritasoista. Toisten kanssa on käyty keskusteluja pidemmän aikaa, kun toisten kanssa on vasta alettu tutustumaan. Osan kanssa yhteydenpito on tykkäilyä toisten kuvista ja se jää siihen. Kuitenkin myös hän kertoi

samansuuntaisia huomioita siitä, että viestit on muuttuneet luottamuksen kasvettua henkilökohtaisemmiksi.

4.2 Julkaisut saavat laajan näkyvyyden nuorten keskuudessa ja niihin reagoidaan aktiivisesti

4. Millaisia groomingiin liittyviä julkaisuja sinulla on?

5. Minkälaisen näkyvyyden ilmoitus sai, kuinka monta ihmistä sen katsoi?

6. Tuliko ilmoitukseen reagoiteja? Jos, niin kuinka monta?

7. Tuliko julkaisun alle kommentteja julkisesti? Jos, niin millaisia? Tuliko yksityisviestejä?

Haastattelun toisessa kokonaisuudessa tarkoitus on selvittää sitä, onko nuorten käyttämissä sosiaalisen median alustoissa eroavaisuuksia tavoitettavuuden ja sen suhteen, kuinka nuoret missäkin somessa toimivaa poliisia lähestyvät.

Molemmilla haastateltavilla oli useampi kanava missä julkaisuja oli. H1:n pääasialliset julkaisut ovat Instagramissa sekä TikTokissa. H2 oli julkaissut Instagram-tilillä sekä Snapchatissa. H1:llä groomingiin liittyviä julkaisuja oli TikTokin puolella kahden videon verran ja yksi Instagramissa. H2:lla oli Instagramissa joitakin julkaisuja liittyen groomingiin sekä muihin seksuaalirikoksiin. Snapchatissa hänellä oli ollut useampi päivitys groomingista ja seksuaalirikoksista.

H1 kertoi, että TikTok on erinomainen kanava tavoittaa ihmisiä, koska nähdäkseen julkaisun palvelun käyttäjän ei tarvitse olla julkaisun tehneen kaveri tai erikseen seurata julkaisijaa. Tämän vuoksi hän koki, että TikTokissa video tavoittaa paremmin ihmisiä, kuin hänen Instagram-tilinsä. Hän kertoi, että hänen toisella grooming-videolla on 375 tuhatta näyttökertaa ja hän arvioi yksittäisten näkijöiden määräksi vajaa 300 tuhatta ihmistä. Video oli saanut 21 tuhatta tykkäystä, sitä oli jaettu eteenpäin 203 kertaa ja videon yhteyteen oli tullut 334 kommenttia. Hänen toinen grooming-video onsa oli saanut 180 tuhatta näyttökertaa ja haastateltava arvioi sen saaneen vajaan 100 tuhatta yksittäistä näkijää. Videolle oli tullut 14700 tykkäystä, 217 kertaa videota oli jaettu eteenpäin sekä videon yhteyteen oli tullut 271 kommenttia.

H2 ei osannut kertoa tarkkaa määrää grooming julkaisujen näyttökerroista tai tykkäyksistä. Hän kuitenkin arvioi niillä olleen noin 10 tuhatta katselijaa, koska sen verran jokainen heidän tekemänsä julkaisu saa näkyvyyttä keskimäärin. Hän painottikin sitä, että heidän Snapchatiansa seurataan todelta aktiivisesti.

”Snäppi nyt ylipäänsä on sellainen, että laitetaan me sinne mitä vaan, niin arviolta noin 10 tuhatta sen niin kuin näkee, et sittenhän ei tietenkään niin montaa suoraa reaktiota tuu, mutta sitä seurataan aika aktiivisesti täällä.” H2

Molemmat haastateltavista kertoivat saaneensa julkaisuihinsa julkisia kommentteja. Tämän lisäksi heille tulee myös yksityisviestejä julkaisuihin liittyen.

H1 kertoi osan kommentteista käsittelevän sitä, että ihmiset ihmettelevät rangaistusasteikkoja seksuaalirikoksissa. Esimerkkinä hän nosti sen, että kommentteissa oli pohdittu rangaistusasteikkojen oikeellisuutta. Kommenteissa oli pohdittu sitä, että koska varkaudesta saa 2 vuotta vankeutta niin miten raiskauksesta saa vain sakkoa. Tätä hän piti enemmän sellaisina purkauksina, kuin oikeana keskusteluna aiheeseen liittyen. Hän kuitenkin kertoi, että kommentointia on myös aiheeseen liittyen. Hänen mukaansa kommenttien perusteella nuoret ovat hyvin perillä groomingista. Yksi nuori kertoi julkiseen kommentointiin, että hänen ollessaan erittäin nuori oli häntä huomattavasti vanhempi aikuinen lähestynyt kommentoijaa ja yrittänyt kommentoijan sanoin ”vikitellä” häntä. Lisäksi H1 oli julkisissa kommentteissa saanut paljon aihe-ehdotuksia sille, mitä seuraava julkaisu voisi käsitellä. Usea nuori oli myös kysynyt, voisiko jutella poliisille yksityisviestien välityksellä kahden kesken. Tällöin H1 oli ohjannut heidät omalle Instagram-sivulleen, jota käyttää viestimiseen nuorten kanssa kahden kesken. H1:n mukaan hänelle tulee kuukausi tasolla noin 50–100 uutta ihmistä juttelemaan yksityisviestein.

H2 kertoi, että osa viesteistä on tosi asiattomia sekä osa sellaisia, jotka voisi mieltää roskapostiksi. Mielenkiintoista oli, että osa viesteistä groomingiin liittyen oli ollut sävyltään sellaisia, ettei nuoret oikein käsittäneet mikä julkaisussa olleessa asiassa oli ihmeellistä. He kokivat grooming julkaisussa olleen asian olevan normaalielämään kuuluvaa.

Mielenkiintoinen ero haastateltavien vastauksissa oli se, että H1:n mukaan hänelle ilmi tulleissa seksuaalirikoksissa tekijä ei ollut valehdellut ikäänsä yhdessäkään tapauksessa, kun taas H2 sanoi, että hänen ymmärtääkseen on ollut valehtelua iästä ja osassa tapauksista sitä ei ole missään vaiheessa paljastettu.

Kuten aiemmin tässä opinnäytetyössä tuotiin esille, lapset eivät välttämättä kerro tapahtuneesta seksuaalirikoksesta aikuiselle ja erittäin harvoin viranomaiselle. Molemmat haastateltavat näkivät, että yksi asia, joka estää uhria yleisesti kertomasta asioista on nolostuminen ja häpeä omasta toiminnasta. Molemmilta haastateltavilta tuli samanlaista viestiä, ettei nuori välttämättä tiedosta olevansa uhri, joka ei itse ole tehnyt mitään väärää. He tuntevat keskustelujen perusteella jollakin tasolla kokevan oman toimintansa johtaneen siihen, että heitä on hyväksikäytetty. H1 nosti esille nuorten puhumattomuudessa myös sen seikan, että tekijä on saanut luotua tosi luottamuksellisen suhteen uhuriin, jolloin tämän teoista kertominen voi tuntua nuoresta siltä kuin pettäisi ystävän.

4.3 Virkatilin avulla ennalta ehkäistään, mutta myös paljastetaan rikoksia

8. Oletko saanut julkaisujen vuoksi viestejä, joissa halutaan tietää lisää groomingista? Jos, niin mitä on haluttu tietää ja onko kysyjä ollut nuori itse vai joku vanhempi?

9. Oletko julkaisusi vuoksi saanut tietoosi tilanteita, joissa nuorta on houkuteltu seksuaaliseen tekkoon tai nuori on saatu houkuteltua muuhun seksuaalisen rikoksen tunnusmerkistön täyttävään tekkoon sosiaalisen media välityksellä?

Haastattelun 3 kokonaisuuden avulla haluttiin selvittää sitä, minkälainen rooli virkatilillä sosiaalisessa mediassa toimimisella on ennalta ehkäisevästä sekä rikoksia paljastavasta näkökulmasta liittyen nuoriin kohdistuneisiin seksuaalirikoksiin. Ennalta ehkäisyä tutkimuksessa osittain jo selvitettiin haastattelun edellisessä kysymyskokonaisuudessa siltä osin, minkälaisen näkyvyyden poliisien julkaisut aiheeseen liittyen saa. Näkyvyydestä voidaan päätellä se, että poliisi on saanut viestiänsä hyvin jaettua ihmisille. Tässä kokonaisuudessa pyritään aiheessa menemään pintaa syvemälle ja selvittää, aiheuttaako julkaisut näkyvyyden lisäksi myös yhteydenottoja nuorilta viestein somepoliisien suuntaan. Paljastava toiminta poliisikielessä yhdistetään monesti siihen, että seurataan jotain henkilöä ja siihen liittyy poliisin pakkokeinojen käyttöä. Tässä tutkimuksessa paljastavalla toiminnalla tarkoitetaan sitä, saako sosiaalisessa mediassa toimivat poliisit tietää lapsiin ja nuoriin kohdistuneista seksuaalirikoksista eli saadaanko tätä kautta piilorikollisuutta esille.

H1 kertoi saaneensa kaikenlaisia viestejä internetin välityksellä. Nuorten lisäksi hänelle oli myös nuorten vanhemmat laittanut viestiä. Nuoret olivat saattaneet kysyä neuvoa esimerkiksi silloin kun heidän keskustelukaverinsa olikin osoittautunut paljon heitä itseään vanhemmaksi. Nuoret halusivat tietää, kuinka asiassa tulisi toimia. Samalla tavalla vanhemmat ovat lähestyneet H1:stä kysyen apua tilanteissa, joissa heidän nuorensa on jutellut jonkun henkilön kanssa, joka on aiheuttanut vanhemmissa huolta. Haastateltava kertookin, että erään vanhemman lähestymisen vuoksi hän oli tilanteesta kirjannut rikosilmoituksen nuoreen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta.

H1 on saanut viestejä niin groomingin uhreilta kuin uhrien vanhemmilta. Hän ei koe, että viestit siinänsä kytkeytyisivät hänen tekemiinsä julkaisuihin. Viestejä liittyen nuoriin kohdistuneisiin seksuaalirikoksiin tulee hänelle riippumatta siitä mitä hän sosiaalisessa mediassa julkaisee.

H2 ei muista, että suoraan groomingista olisi häneltä tultu kysymään neuvoa. Hänelle tulleet viestit ovat olleet enemmän sitä, että nuori on viestitellyt jonkun henkilön kanssa ja haluaa tietää onko se rikos mitä keskustelukumppani hänelle on lähettänyt videolla tai pyytänyt tekemään. Joissakin viesteissä nuoret kertoivat mitä heidän kaverilleen oli tapahtunut. Jotkut haastateltavan saamat viestit ovat johtaneet rikosilmoitukseen nimikkeellä raiskaus. Haastateltava alkoikin pohtimaan, että hänen saamansa viestit ovat sellaisia, ettei niitä voida käsitellä enää groomingina. Hänen mukaansa

kaikki heidän saamansa viestit olivat groomingista pidemmällä ja koskivat jo muita seksuaalirikoksia.

”Kun tätä mieltii tätä groomingia, niin heräs ittekin siihen, että ei hetkinen, että tota nää on oikeesti kaikki aika pitkälle menneitä, jos vertaa groomingin alkuun missä olis jo niin tärkeä osata reagoida.”H2

H2 jäi pohtimaan sitä voisiko julkaisuilla olla merkitystä tuleviin ilmoituksiin. Hän kertoi, että hetkeen he eivät ole tehneet julkaisua liittyen groomingiin. Heille ei myöskään hetkeen ole tullut nuorilta lähestymisiä liittyen seksuaalirikoksiin. Hän myös kertoi, että huolimatta siitä minkä julkaisun tekee, niin yleensä kyseiseen aiheeseen liittyen tulee viestejä. Tähän pohjautuen hän alkoi pohtimaan, että ehkä näillä julkaisuilla on merkitystä siihen, miten heille tulee viestejä esimerkiksi seksuaalirikoksista.

4.4 Virkatili on poliisille keskeinen työkalu nuorten tavoittamiseksi ja luottamuksensa kasvattamiseksi.

10. Oletko saanut muista, ohjeistukseksi tarkoitetuista julkaisuista, yhteydenottoja nuorilta viestein?

11. Miten näet virkatilillä sosiaalisessa mediassa toimimisen mahdollisuudet poliisin ennalta estävän ja rikoksia paljastavasta näkökulmasta?

12. Vapaa sana liittyen sosiaalisessa mediassa poliisina toimimisen mahdollisuuksiin ja haasteisiin

Tässä viimeisessä neljännessä kokonaisuudessa tavoitteena oli selvittää, tuleeko ylipäänsä nuorilta viestejä somepoliisille heidän julkaisujensa vuoksi. Lisäksi selvitettiin sitä, minkälaisia mahdollisuuksia haastateltavat näkee somepoliisitoiminnalla olevan ja mitä haasteita siihen mahdollisesti liittyy.

”Näähän on vähän niin kuin, tää meikäläisen videot mitä mä teen, niin ne on vähän niin ku semmoisia Herculeksen siinä piirrettyssä. Siinä on joku sellainen mytologia-olento, siltä kun katkaisee pään niin kasvaa 2 päätä tilalle.” H1

Tällä tavoin H1 kuvaili tilannetta viestien suhteen mitä hän saa julkaisujensa kautta. Hän tarkoitti tällä tilannetta, jossa hän tekee videon jostain lainsäädännöllisestä asiasta. Videon julkaiseminen poikii hänelle aina lisäkysymyksiä kyseisestä aiheesta, mutta toisista näkökulmista. Yleisesti hän sanoi, että julkaisujen pohjalta tulee aina kysymyksiä nuorilta ja jotkut heistä ovat erittäin perehtyneitä kyseisiin aiheisiin, mistä julkaisu(ja) on tehty.

H2 oli myös kokenut, että viestejä tulee julkaisuihin liittyen. Hän koki yhdeksi somen hienoksi puoleksi, että julkaisujen kautta on mahdollista saada selville mahdollisia tietoaukkoja, joita nuorilla on. Näin heille voidaan antaa oikeanlaista tietoa lainsäädäntöön liittyvistä asioista.

” Et tavallaan mikä on mageeta taas somessa, että sitten kun alkaa kyselemään ja tota tekee just jonkun postauksen ja kattoo mitä reaktioita ja lähtee keskusteluun mukaan. Niin tota aukenee ne kanssa, et hei minkälaisia tietoaukkoja siellä nuorten maailmassa oikein on. Että jos suurin osa on sitä mieltä, että puukkoa saa pitää mukanaan itsepuolustustarkoituksessa, niin kyllähän siinä on aivan pikkuisen asiat menny mönkään.” H2

Aiemmassa kysymyskokonaisuudessa tulikin jo ilmi, että jokaisen julkaisun jälkeen riippumatta julkaisun teemasta tai sisällöstä, tulee nuorilta viestejä ja kommentteja julkaisuun liittyen.

Mitä tulee ennalta ehkäisevään ja rikoksia paljastavaan mahdollisuuteen, niin molemmat haastateltava kertoivat pitkin haastattelua tilanteista, joissa nuoret ovat ennalta ehkäisevässä mielessä tehdyyn julkaisuun reagoineet tykkäyksiin ja lähettäneet kysymyksiä heille. Hyvänä esimerkkinä tästä ennalta ehkäisevän toiminnan näkökulmasta toimii H2:n saama viesti, jossa tiedusteltiin eikö teräasetta voikaan pitää hallussaan julkisesti itsepuolustusmielessä.

Molemmille haastateltaville oli viestein tullut ilmi erilaisia rikoksia, seksuaalirikosten lisäksi myös muita rikoksia. H1 kertoi, että hänelle tulee hyvin paljon videoita ja muuta materiaalia viestinä erilaisista rikoksista. Hän on niitä sitten välittänyt eteenpäin henkilöille, jotta asia voidaan poliisissa laittaa vireille eli alkaa sitä tutkimaan. H2 kertoi sosiaalisen median olevan hyvä väylä nuorelle lähestyä poliisia.

”Jos me nähään vaikka joku nuori jossain kaupungille, koulussa tai kadulla, niin eihän se siinä kaveriporukassa välttämättä halua tai uskalla tulla juttelemaan tai kokee sen jännittäväksi tulla juttelemaan. Mutta sitten kun on some, niin sitten somen kautta voi tulla.” H2

Mahdollisuuksien suhteen H1 kokee, että somepoliisitoiminta on ihmisten tavoitettavuuden suhteen erittäin merkittävä työkalu. Hän kertoo kokevansa, ettei poliisissa välttämättä ole tätä laajemmin vielä ymmärretty. Hänen mukaansa nettipoliisina oleminen ei rajoita internetin tuomia mahdollisuuksia millään tavalla, vaan poliisilla somessa on kaikki edut mitä on normaalilla sisällöntuottajalakin. Hänen haastattelussaan nousi esille useaan kertaan luottamuksen teema. Haastateltava koki, että aikuiset saattavat nähdä poliisin enemmän organisaationa, johon ei voi sillä tavalla luottaa kuin miten nuoret osoittavat luottamusta somepoliisia kohtaan. Hän ajattelee, että nuoret näkevät helpommin somepoliisin persoonana, ihmisenä kehen voi luottaa. Esimerkkinä tästä haastateltava nosti esille sen seikan, kuinka paljon luottamusta vaatii, että nuori kertoo somepoliisille

joutuneensa seksuaalisen rikoksen kohteeksi. Hän kokee positiivisena yllätyksenä sen, kuinka paljon nuoret hänelle lähettävät viestejä ja videoita erilaisista rikoksista. Hän on saanut kaikista alueensa uutiskynnyksen ylittäneistä rikoksista videomateriaalia nuorilta.

H2 näkee sosiaalisen median todella hyvänä välineenä pitää kommunikaatiota yllä nuorien kanssa erilaisissa asioissa. Poliisi joutuu joskus puuttumaan nuorten olemiseen ja tekemiseen, eikä aina ole mahdollisuutta alkaa tilannetta paikan päällä nuorille selventämään sen syvällisemmin. Haastateltava kokeekin, että somen kautta onkin hyvä myöhemmin selittää nuorille mistä oli kysymys ja miksi poliisi toimi sillä tavalla. Some on myös hyvä väylä tiedottaa nuorille esimerkiksi siitä, jos joku puisto joudutaan järjestyshäiriöiden takia tyhjentämään. Näin tieto voi tavoittaa nuoria, jotka ovat harkinneet puistoon tuloa eivätkä välttämättä tiedon saatuaan saavu paikalle lainkaan. Näin poliisin työ helpottuu, kun he jättävät saapumatta ko. puistoon. Hänen mukaansa yhteistyön tekeminen muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa on tärkeää ja tämän lisäksi myös poliisin sisällä tarvitaan monipuolisesti erilaisia toimintoja. H2:n mielestä ei poliisin toimimista somessa voi myöskään sivuuttaa, koska se tuntuu olevan yksi tärkeä väylä, joka toimii poliisin tavoitellessa nuoria.

”Jos haluaa vaikuttaa nuoriin, niin somen kautta se on nyt tällä hetkellä vaan se kanava mikä jollakin tavalla puree”H2

Haasteina H1 näki sen, ettei toimintaa tällä hetkellä ohjata millään tavalla, eikä somepoliiseilla ole niin sanottua ”vetäjää” ollenkaan. Somepoliisitoimintaa ei käsitellä edes ennalta estävän työn strategioissa. Hän koki, ettei poliisiorganisaatiossa olla vielä ymmärretty kaikkia mahdollisuuksia, joita somepoliisina toimiminen tuo organisaatiolle laajemmin. Hän koki kuitenkin hyvänä asiana, että heillä on osan somessa toimivien poliisien kanssa hyvä verkosto, jolla paikata puuttuvaa toiminnan vetäjää.

Haasteeksi voi muodostua aloittelevalle somepoliisille myös se, kuinka hän saa luotua itsestään luottamuksellisen kuvan, jotta ihmiset alkavat seuraamaan häntä. Somepoliisin työhön kuuluva jatkuva vaade olla luova ja tehdä julkaisuja, jotka kiinnostavat ihmisiä, voi myös käydä hänen mukaansa välillä vähän raskaaksi.

Toisin kuin H1, H2 näki poliisiviranomaisena netissä toimimisen rajoittavan sitä, miten netissä voi olla. Tässä yhteydessä hän kertoi siitä, miten poliisina täytyy olla tarkkana mitä julkaisuissaan sanoo, koska ihmiset seuraavat internetissä olevia keskusteluja tarkasti ja helposti voi tulla väärin ymmärryksiä.

Hän nosti esille myös sen, että somepoliisin roolissa vapaa-aika sekä työaika voivat sekoittua. Tässä yhteydessä hän puhui esimerkiksi maalittamisesta. Maalittaminen tarkoittaa järjestelmällistä yhden poliisihenkilön häirintää halventamalla, mustamaalaamalla tai uhkailemalla häntä.

Esimerkkinä haastateltava nostaa, että poliisista kuvattu TikTok-video voi lähteä leviämään laajasti internetissä. Toinen ongelma voi muodostua siitä, ettei somepoliisi välttämättä osaa irrottautua työroolistaan vapaa-ajaksi, vaan vapailla ollessakin vastailee vielä nuorten viesteihin. Samoin kuin H1 myös H2 koki haasteeksi sen, että poliisin ylemmällä tasolla ei välttämättä aivan ymmärretä kuinka hyvä ja tärkeä työväline sosiaalinen media poliisille loppujen lopuksi on. Somepoliisit siis tekevät sometoimintaa muiden töiden ohessa, eikä toiminnalla ole tällä hetkellä olemassa ketään, joka pitelisi toiminnan suhteen lankoja käsissään ja koordinoisi sitä.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET HAASTATTELUIDEN POHJALTA

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli saada vastauksia kahteen erilaiseen tutkimuskysymykseen. Haastatteluiden kautta haluttiin saada vastaus siihen saako somepoliisi tietää nuoriin kohdistu-neista seksuaalirikoksista ja onko some poliisitoiminnalla ennalta estävää vaikutusta grooming ta-pauksiin. Lisäksi haluttiin tietää se, voiko somepoliisi saada nuoren luottamuksen siinä määrin, että nuori kertoisi henkilökohtaisia asioitaan poliisille.

Kuten kappaleessa 2.3.1 ennalta estävän työn strategioita esittelevässä luvussa mainittiin, sisämi-nisteriön mukaan poliisin ennalta estävällä toiminnalla eli poliisin varhaisella puuttumisella turvalli-suutta heikentäviin tapahtumiin ja kehitykseen voidaan lisätä yleistä turvallisuutta, yleistä turvalli-suuden tunnetta sekä luottamusta poliisiin (Sisäministeriö 2019).

Haastatteluissa kävi ilmi, että poliisit tavoittavat julkaisuillaan laajan määrän ihmisiä. Haastattelui-den perusteella TikTok vaikuttaisi kanavalta, joka parhaiten tavoittaa ihmisiä näistä sosiaalisen me-dian palveluista joita haastateltavat käyttivät. Tavoitettavuuksissa määrät H1:llä olivat kymmenker-taiset verrattuna H2:n vastaaviin. Näkijämääristä voidaan todeta, että sosiaalinen media toimii en-nalta estävässä poliisin tiedottamisessa erittäin hyvin, kun mittarina pidetään sitä, kuinka monta ih-mistä ennalta estäväksi tarkoitetun julkaisun näkee. Sitä ei tämän tutkimuksen kautta voi aukotto-masti sanoa, miten moni grooming-tapaus mahdollisesti jää toteutumatta poliisien jakaman ennalta estävän materiaalin vuoksi. H1 mukaan hänen julkaisunsa kommenttikentässä oli tullut keskustelua groomingista ja hän oli aiheen vuoksi saanut myös viestejä. Samoin H2 kertoi haastattelussa, että julkaisu herättää aina keskustelua teemasta huolimatta. Tämän perusteella näyttää siltä, että groo-ming-julkaisu on saanut nuoria ainakin pohtimaan asiaa.

Tosin on myös hyvä huomioida ennalta estävän toiminnan logiikkaa laajemmin. Esimerkkinä tästä toimii Hannu Kauton blogikirjoitus poliisin sivuilla vuodelta 2021 jossa todetaan, että liikenneturvalli-suudessa viestimällä riskeistä sekä valvontatyöstä voidaan parantaa liikenneturvallisuustyön vai-kuttavuutta ja parantaa turvallisuudentunnetta (Poliisi 2021). Voitaneen siis sanoa, että kymmenen ja sadantuhannen katselukerran somepoliisin grooming päivityksellä päästään melkoisen hyvään vaikuttavuuteen lasten seksuaalisen houkuttelun ennalta estävän työn näkökulmasta.

Haastatteluissa kävi ilmi myös laaja kirjo muitakin aiheita, joissa voitiin ennalta estävästi vaikuttaa nuorten toimiin. Somen kautta voitiin välittää nuorille oikeaa tietoa niin lainsäädännöstä kuin myös poliisin tekemisistä tietyissä tilanteissa. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii H2:n haastattelussa nous-seet asiat kuten tilanne, jossa nuorelle oli tiedotettu, ettei teräasetta ole itsepuolustusvälineenä hy-väksyttävää kantaa julkisesti mukanaan. Haastattelussa esiin nousi myös tärkeä ja huomionarvoi-nen esimerkki keskustelusta, jossa nuorten kanssa oli somessa keskusteltu, miksi poliisi oli

aiemmin toiminut tietyssä livetilanteessa tietyllä tavalla. Nuorille saatiin näin selitettyä ja perusteltua sitä, miksi joku toimenpide oli tehty tietyllä tavalla. Tällä tavalla voidaan viltimmiltä huhuilta katkoa siipiä ja poistaa poliisin toiminnalta mahdollinen mielivallan leima, joka nuorille on voinut syntyä. Uskoisin tämän myös toimivan hyvin luottamuksen ja keskusteluyhteyden säilymisen suhteen. Myös H1 toi ilmi, että jokainen julkaisu tuottaa nuorilta todella paljon jatkokysymyksiä julkaisun aiheeseen liittyen.

Rikoksien paljastumisen suhteen molemmat haastateltavat kertoivat saaneensa tietoa rikoksista laajemminkin, mutta myös tutkimuksen kohteena olleista lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista. Siitä kuinka paljon julkaisu itsessään vaikutti nuorilta tuleviin viesteihin heihin itseensä tai kavereihin kohdistuneesta seksuaalirikoksesta saatiin tutkimuksessa hiukan ristiriitaisia tuloksia. H1 koki, ettei hänelle tulevat nuorten tai näiden vanhempien viestit nuoreen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta ole riippuvaisia siitä mitä julkaisuja hän tekee. Yhteydenottoja tulee hänelle kaikesta huolimatta. H2 puolestaan pohti, että aina kun he ovat tehneet julkaisun seksuaalirikoksista, tämän jälkeen heille on niitä myös tullut viestien välityksellä ilmi. Haastattelussa hän mietti, että kun hetkeen ei ollut julkaisuja seksuaalirikoksista tehty, heille ei myöskään ollut tullut viestejä niistä. Näin ollen kysymys siitä vaikuttaako ennalta ehkäisevä julkaisu vai joku muu seikka enemmän siihen, miten somessa toimivalle poliisille nuoriin kohdistuneista seksuaalirikoksista tulee tietoa, jäi vielä avoimeksi ja vaille vastausta.

Haastatteluiden pohjalta voidaan kuitenkin todeta, että poliisitoiminta sosiaalisessa mediassa tuo poliisille esiin nuoriin kohdistuneita seksuaalirikoksia. Poliiseja lähestyvät nuoret sekä nuorten vanhemmat, jotka kysyvät poliisin mielipidettä tiettyyn tilanteeseen ja sitä miten asiassa pitäisi toimia. Sen lisäksi somepoliiseille tulee tietoa kattavasti muistakin rikoksista. Kuten H1 kertoi, hän oli saanut kaikista heidän alueensa merkittävistä nuoriin liittyvistä rikostapahtumista videota tai muuta materiaalia. Mielenkiintoinen tässä ilmiössä oli myös se, että H1 kertoi asianomistajien eli uhrien lisäksi saaneensa viestiä myös rikoksesta epäilyiltä. Tämä oli yllättävä ilmiö. Vaikkakin rikosten ilmoitus poliisille on myös yhteistyötä monen toimijan kanssa ja vaatii poliisin sisälläkin erilaisia toimintoja paljastamiseen, näyttäisi siltä, että somepoliisin toiminnan kautta on mahdollisuus saada esille lapsiin ja nuoriin kohdistuneita seksuaalirikoksia, joita poliisi paljastavalla toiminnalla ei vielä välttämättä tehokkaasti saa ilmi.

Pelastakaa Lapset ry:n (2021, 37) selvityksessä lasten ja nuorten kokemasta groomingista internetissä kerrotaan enemmistön lapsista kertoneen kokemuksistaan. Heistä, jotka ovat kertoneet ovat pääosin kertoneet kokemuksistaan kaverilleen. Selvityksen mukaan aikuiselle tai viranomaiselle kerrotaan näistä harvoin. Tässä opinnäytetyössä tehtyjen haastatteluiden perusteella somepoliisilla on mahdollista saada niin syvä luottamus lapsiin ja nuoriin, että he tulevat kokemustensa kanssa kysymään neuvoa tai apua tilanteeseensa nettipoliiseilta. Mielestäni oli jopa hiukan yllättävää

kuinka alle kolmen vuoden aikajanalla voi näin syvän luottamuksen ansaita ja saavuttaa nuorten parissa. Haastateltava 1 kertoikin kokevansa välillä, että hän on sellainen henkinen tuki nuorille. Tällaisen suhteen syntyminen nettipoliisin ja nuorten välillä on mielestäni erittäin merkityksellinen juttu. Somepoliisien saama luottamus nuorten parissa on linjassa poliisin viimeisimmän ennalta estävän työn strategian kanssa, jossa nuorten luottamusta poliisia kohtaan haluttiin kasvattaa.

Molemmat poliisit kokivat toimimisen somessa äärimmäisen tehokkaana työkaluna ihmisten ja erityisesti nuorien tavoittamiseen. Kummallakin oli hieman se käsitys, ettei poliisissa vielä täysin tiedosteta niitä mahdollisuuksia, jota tähän poliisitoiminnan muotoon sisältyy. Some koettiin haastateltavien toimesta hyvänä väylänä tavoitettavuuden rinnalla lisätä nuorten luottamusta poliisiin. H1 koki nuorten ehkä helpommin näkevän somepoliisin yksilönä, johon voi luottaa. Hän onkin ollut positiivisesti yllätynyt siitä, kuinka paljon nuoret ovat hänelle laittaneet viestiä erilaisista tapahtuneista rikoksista. H2 näki somessa erittäin hyvänä sen, että nuorten kanssa voi keskustella poliisin toimenpiteistä jälkikäteen, jos itse tilanteessa ei ole keretty asiaa selvittämään. Tällä tavalla nuorille voidaan kertoa tapahtumista poliisin näkökulmasta. H2 mukaan kaikkia poliisitoimintoja ja yhteistyöjärjestöjä tarvitaan, mutta poliisin toimintaa somessa työkaluna ei voi sivuuttaa.

Haasteina H1 näki toiminnassa sen, ettei some poliisitoiminnan mahdollisuuksia vielä ymmärretä täysin poliisin sisällä. Toiminnalla ei ole ketään virallista vetäjää, eikä sitä käsitellä ennalta estävän työn strategioissa. Toisena haasteena H1 koki sisällöntuottamisen aloittamisen sosiaaliseen mediaan. Kuinka aloittava somepoliisi saavuttaa sellaisen luottamuksen, että nuoret alkavat häntä seuraamaan. Kun seuraajia on saatu, haasteena on jatkuvan luovuuden vaatimus. Poliisin tarvitsee koko ajan keksiä ja luoda materiaalia, joka kiinnostaisi ihmisiä. Tämä voi ajoittain käydä raskaaksi. Haasteista huolimatta haastateltava koki, että hyödyt ovat niin suuret, ettei hän kokenut haasteita millään tavalla liian ongelmalliseksi.

H1 ei nähnyt mitään ongelmaa siinä, että poliisi toimii poliisina sosiaalisessa mediassa. H2 puolestaan näki sen haasteena. Hän koki, että poliisin roolin vuoksi julkaisujen kanssa täytyy olla todella tarkkana, koska ihmiset seuraavat keskusteluja tarkasti ja väärin ymmärryksiä voi syntyä helposti. Lisäksi hän koki, että somepoliisilla voi työn ja vapaa-ajan raja hämärtyä. Hänen mukaansa työt seuraa helposti kotiin mukaan, kun matkapuhelin on sielläkin. Kiusaus vastata nuorten viesteihin vapaalla voi olla todella iso, jos some poliisitoimintaa tekee isolla sydämellä.

Yksi tutkimuskysymysten ulkopuolelta noussut seikka ansaitsee tulla tässä auki kirjatuksi. Haastateluissa ilmeni, että poliisit saivat lapsiin ja nuoriin kohdistuneiden seksuaalitentekojen ilmi tultua tietoa samalla siitä, kuinka tekijä oli lähestynyt uhria ja miten tilanne oli edennyt. Onko siis mahdollista, että some poliisien avulla olisi voitaisiin kasvattaa tietoisuutta grooming- ilmiöstä laajemmin. Siitä kuinka tekijät toimivat. Ja jos uusi trendi tulee siihen, kuinka lapsia ja nuoria lähestytään, niin

pysytäänkö some poliisitoiminnan avulla tietoisena näistä trendin vaihteluista, jotta poliisilla olisi ajantasainen tieto organisaatiossaan tästä rikollisuuden lajista? Tutkimuksen pohjalta tähän ei voida vielä antaa vastausta. Tämä on kuitenkin seikka, jonka selvittäminen voisi poliisiorganisaatiossa kiinnostaa.

Haastattelujen perusteella näyttää siltä, että virkatilillä voisi olla merkittävää annettavaa poliisitoiminnalle nuorten parissa. Vaikuttaa siltä, että julkaisut sosiaalisessa mediassa tavoittaa tehokkaasti nuoria ja heidän kanssaan saadaan luotua tällä toiminnalla luottamuksellinen suhde. Poliisille näyttäisi sosiaalisen median toiminnalla olevan merkittävä hyöty kaikissa tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä koskevilla osa-alueilla.

Tässä tutkimuksessa ei päästy käsiksi tarkkoihin määriin kuinka paljon nuorilta tuli viestejä rikoksista. Lisäksi haastattelut nostivat esiin kysymyksen, miten erilaiset sosiaalisen median palvelut toimivat näkyvyyden suhteen. Haastatteluiden perusteella näyttää siltä, että eri sosiaalisen median sovelluksissa voi olla todella merkittäväkin ero, miten paljon julkaisu saa näkyvyyttä. Näen kuitenkin, että tulosten perusteella poliisissa tämä toiminta tulisi ottaa laajemman tarkastelun alle ja pohdita sitä tulisiko se nostaa teemaksi ennalta estävän työn strategioiden laadintaan.

6 POHDINTA

Opinnäytetyössäni halusin selvittää, saadaanko tapahtuneita seksuaalirikoksia tietoon nuorilta tämän virkatilillä toimimisen avulla. Lisäksi halusin saada tietää sen, piileekö virkatilillä sosiaalisessa mediassa mahdollisuuksia kasvattaa nuorten luottamusta poliisiin ja saadaanko nuorten tietoisuuteen poliisin ennalta estävää viestintää liittyen groomingiin. Aihe oli mielenkiintoinen, koska aiempaa vastaavaa tutkimusta ei ollut tehty. Sanottava on, että teorian pohjalta tutkimustulokset olivat yllättäviä. En nimittäin odottanut näin isoja näkyvyyksilukuja julkaisuille. Mielenkiintoista oli myös huomata, kuinka lyhyessä ajassa somepoliisin on mahdollista saada aikaan syvääkin luottamusta nuorten keskuudessa.

Aihealueen valinta ja tarkastelun näkökulma aiheutti alussa vähän ongelmia. Halusin tutkimukseni koskevan groomingin-ilmiötä sen ajankohtaisuuden vuoksi. Groomingista itsestään oli tehty sen verran tutkimuksia, että aiheen tarkentaminen ei ollut ihan helppoa. Nyt kun työ on valmistunut, pidän aihevalintaa onnistuneena ja sain hyvin vastattua opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Tutkimustulokseni tuovat poliisille organisaationa hyvin tietoa some poliisitoiminnan mahdollisuuksista organisaatiolle laajemmin.

6.1 Tutkimuksen arviointi

Tutkimuksessa haastateltavia oli loppujen lopuksi vain kaksi. He olivat kuitenkin maantieteellisesti kaukana toisistaan sekä käyttivät osittain eri sosiaalisen median palveluita, joissa julkaisuja tekivät. Erilaisten asuinympäristöjen sekä heidän erilaisten sosiaalisen median palveluiden hyödyntämisen kautta näen, että sain tutkimuskysymyksieni vastauksiin monipuolisuutta ja syvyyttä.

Haastattelut olen purkanut sekä analysoinut täysin itsenäisesti. Ongelmaksi meinasi muodostua se, että teoriaan tutustuessa, sain sellaisen kuvan etteivät nuoret halua viranomaisille kertoa jos ovat joutuneet seksuaalirikoksen uhriksi. Tämä vaikutti vähän ajatteluuni siinä mielessä, että pohdin sitä, tuleeko tutkimuksellani olemaan mitään arvoa loppujen lopuksi. Haastattelun objektiivisyydessä halusinkin siksi olla tarkkana. Sen vuoksi molemmat Teams-yhteydellä tehdyt haastattelut tallennettiin ja sen lisäksi ne litteroitiin auki sanatarkasti, jotta haastateltavan sanoma pysyisi muuttumattomana. Näin menetellen halusin varmistaa haastatteluiden sekä niistä tehtyjen analyysien luotettavuuden. Niinpä haastatteluiden purku sekä niiden pohjalta tehty analyysi muodostuu tarkasti siitä mitä haastateltavat ovat todella asiasta kertoneet.

Yksi haastava seikka tutkimuksessa oli saada näin laajasta asiakokonaisuudesta tehtyä hyvä eheä kokonaisuus kunnioittaen opinnäytetyölle asetettuja vaatimuksia sen laajuudesta. Mielestäni lopulta opinnäytetyön rakenne on hyvä ja siitä saa kuvan poliisin nykyajan toimintaympäristöstä,

seksuaalilainsäädännöstä ja lasten seksuaalirikoksiin liittyvästä kokonaisuudesta sekä sen laajuudesta ja poliisin ennalta estävästä työstä sekä paljastavasta toiminnasta.

Aihe itsessään on herkkä ja tunteita herättävä. Siksi halusin, ettei opinnäytetyössäni käsiteltäisi aihetta epäkunnioittavasti tai rikottaisi luottamusta poliisin sekä nuorten välillä tuomalla poliisien saamia seksuaalirikosviestittelyitä julki niin että siitä olisi asianomainen tunnistettavissa. Mielestäni onnistuin välttämään tämän.

6.2 Jatkotutkimuskohteita

Tutkimus vastasi aika hyvin moniin tähän aiheeseen liittyviin kysymyksiin. Yksi mielenkiintoa itsessä herättävä ajatus olisi toistaa tämänkaltainen tutkimus, kun jokunen vuosi tämän työn valmistumisesta on kulunut. Tällöin voisi selvittää, pysyykö nuoreen saatu luottamus sekä yhteydenpito nuoren kasvettua vanhemmaksi ja aikuiseksi. Lisäksi haastatteluissa nousi esiin, että sosiaalisen median palveluissa vaikuttaisi olevan eroa siinä minkälaisen näkyvyyden julkaisu voi saavuttaa. Yksi tutkimuksen aihe voisi olla se, mikä olisi some poliisille paras paikka tehdä julkaisuja, jotta julkaisu saisi parhaimman näkyvyyden ja tätä kautta saataisiin julkaisujen vaikuttavuudelle lisäarvoa.

LÄHTEET

Autio, Silvia 2016: Tieto- ja viestintäteknologian välityksellä tapahtuva lapsen houkuttelevuus seksuaalisiin tarkoituksiin. Lapin yliopisto oikeustieteiden tiedekunta. Maisteritutkielma

Barnahus & Poliisihallitus 2022: Käsikirja lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkintaan. Luettavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/33939256/K%C3%A4sikirja-lapsiin-kohdistuvien-v%C3%A4kivalta-ja-seksuaalirikosten-tutkintaan-web.pdf/01b971f6-8ebb-eb54-dd97-6c1663d616b3/K%C3%A4sikirja-lapsiin-kohdistuvien-v%C3%A4kivalta-ja-seksuaalirikosten-tutkintaan-web.pdf?t=1642679496880>. Luettu: 30.01.2022

Edilex: Vierashuoneessa hovioikeusneuvos Timo Ojala: Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset- rangaistussäännökset pysyvässä muutoksessa. Luettavissa: <https://www-edilex-fi.poliisiamk.idm.oclc.org/uutiset/60960?allWords=lapsiin+kohdistuvat+seksuaalirikokset&offset=1&perpage=20&sort=relevance&searchSrc=1&advancedSearchKey=813133>. Luettu: 23.1.2022

Eduskunta 2020: Seksuaalirikoksia koskevan rikoslain 20 luvun kokonaisuudistus. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/seksuaalirikoksia-koskevan-rikoslain-20-luvun-kokonaisuudistus.aspx. Luettu: 23.01.2022

Finlex: Euroopan neuvoston yleissopimus koskien lapsen suojelemista seksuaalirikoksesta. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2011/20110088>. Luettu: 22.01.2022

Haikansalo, Anu ja Korander, Timo 2021: Poliisi (AMK)- opinnäytetyön ohje. Luettavissa: <https://poliisiamk.fi/documents/25254699/37709942/poliisi-AMK-opinnaytetyon-ohje.pdf/fe75bce1-f90e-20e8-7134-3feb541f84fb/poliisi-AMK-opinnaytetyon-ohje.pdf?t=1611236059774>. Luettu: 27.01.2022

Haasio, Ari 2016: Koukussa nettiin, Helsinki, BJT Finland Oy

Haasio, Ari 2013: Netin pimeä puoli, Saarijärvi, Suomalaisen kirjallisuuden seura Helsinki.

HE 224/2010: Hallituksen esitys Eduskunnalle poliisilain ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 282/2010 vp: Hallituksen esitys Eduskunnalle lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Heini Särkkä: Raahessa kadonnut 7-vuotias tyttö löytyi nopeasti somevinkkien avulla. Luettavissa: <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005283250.html>. Luettu: 18.01.2022

Hyppönen, Mikko 2021: Internet. Helsinki. WSOY.

Jyväskylän Yliopisto- Informaatioteknologian tiedekunta: 2.2 Internetin lyhyt historia. Luettavissa: <https://peda.net/jyu/it/do/kkv/2-internet/2ilh#toggl>. Luettu 28.12.2021

Kananen, Jorma 2017: Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja, Jyväskylä.

Kautto, Hannu 2021: Poliisin liikennevalvonta on tietojohdoista ja sitä kohdennetaan keskeisiin riskitekijöihin. Poliisi Blogi- Kirjoitus. Luettavissa: <https://poliisi.fi/blogi/-/blogs/poliisin-liikennevalvonta-on-tietojohdoista-ja-sita-kohdennetaan-keskeisiin-riskitekijoihin>. Luettu: 30.03.2022

KKO: 2018:70. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2018/20180070>. Luettu: 04.03.2022

Lamminpää, Wilma 2019: ”Oot niin söpö! Eikö voitais nähdä” Grooming- ilmiö sosiaalisessa mediassa. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

LaVM 43/2010 vp: Lakivaliokunnan mietintö Hallituksen esitys lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Malin, Tiina 2020: Lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten rangaistuskäytäntö. Helsingin Yliopisto. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti katsauksia.

Mäenpää, Anne. (2020) Grooming – lapsen houkuttelu seksuaalisiin tekoihin. Teoksessa Tuomi, J.(toim.) Viisaat valinnat- hedelmällisyyden suojele. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja B, Raportteja 123, s. 108–116. Luettavissa: <https://webpages.tuni.fi/viva/files/2021/01/Viisaat-Valinnat-Hedelmällisyyden-suojele.pdf>

Nikolovska, M. 2020. The Internet as a creator of a criminal mind and child vulnerabilities in the cyber grooming of children. (Väitöskirja). Jyväskylän Yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7963-8/>

Ojala, Timo 2012: Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset. Helsinki. Edita Publishing Oy

Pelastakaa lapset Ry 2021: Grooming lasten silmin- selvitys lasten ja nuorten kokemasta groomingista netissä. Pelastakaa lapset Ry selvitys groomingista.

Poliisi: Kyberrikokset. Luettavissa: <https://poliisi.fi/kyberrikokset>. Luettu: 07.01.2022

Poliisi: Seksuaalirikokset. Luettavissa: <https://poliisi.fi/seksuaalirikokset>. Luettu: 22.01.2022

Poliisiammattikorkeakoulu, 2016: Kun isolla kengällä astuu, niin jää iso jälki. Kahdeksan näkökulmaa poliisiin työhön. Luettavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/140431/Valinta-koekirja2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu. 01.01.2022

Poliisilaki (22.07.2011/872). Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110872>- Luettu: 20.12.2021

Rikoslaki 20. luku. (24.7.1998/563). Seksuaalirikoksista. Luettu 15.01.2022

Rikoksentorjuntaneuvosto: Kyberrikokset. Luettavissa: <https://rikoksentorjunta.fi/kyberrikokset>. Luettu: 07.01.2022

Sisäministeriö: Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014-2018. Luettavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79008/Poliisin%20ennalta%20est%C3%A4v%C3%A4n%20toiminnan%20strategia%20vuosille%202014%20-%202018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu: 01.01.2022

Sisäministeriö: Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161300/SM_3_19_ENSKA.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 01.01.2022

Sisäministeriö: Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia ENSKA Toimeenpanoraportti 2019. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162213/SM_2020_9.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 19.01.2022

Sisäministeriö: Kyberrikollisuus ylittää rajat tietoverkoissa. Luettavissa: <https://intermin.fi/poliisi-asiat/kyberrikollisuus>. Luettu: 28.12.2021

Sisäministeriö: Tietoverkkorikollisuus työllistää poliisia entistä enemmän. Luettavissa: <https://intermin.fi/-/tietoverkkorikollisuus-tyollistaa-poliisia-entista-enemman>. Luettu: 07.01.2022

Sisäministeriö 2017: Tietoverkkorikollisuuden torjuntaa koskeva selvitys. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79866/Tietoverkkotorjuntaselvitys_VERKKO_.pdf?sequence=1. Luettu: 30.01.2022

Sisäministeriö 2021: Poliisille lisärahoitusta lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan ennalta estävään toimintaan. Luettavissa: [Poliisille lisärahoitus lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan ennalta estävään toimintaan - Sisäministeriö \(intermin.fi\)](https://intermin.fi/poliisi-asiat/rahoitus/poliisille-lisarahoitusta-lapsiin-ja-nuoriin-kohdistuvaan-ennalta-estavaan-toimintaan). Luettu: 08.01.2022

TENK 2012. Hyvä Tieteellinen käytäntö. Luettavissa: <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>. Luettu: 27.01.2012

TENK 2012: Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Luettavissa: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Luettu: 27.01.2022

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021: Eihän se edes koskaan oikeasti tavannut sitä! -Verkkovälitteisten seksuaalirikosten vaikutukset lapsiin ja nuoriin ovat yhä puutteellisesti tiedostettuja eri aloilla. Luettavissa: <https://blogi.thl.fi/eihan-se-edes-koskaan-oikeasti-tavannut-sita-verkkovalitteisten-seksuaalirikosten-vaikutukset-lapsiin-ja-nuoriin-ovat-yha-puutteellisesti-tiedostettuja-eri-aloilla/>. Luettu: 27.02.2022

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021: Lapset ja seksuaaliväkivalta verkossa- Mitä pelastakaa lasten nettivihje ja poliisi tekevät?. Luettavissa: [Lapset ja seksuaaliväkivalta verkossa – Mitä Pelastakaa Lasten Nettivihje ja poliisi tekevät? - THL-blogi](#). Luettu 10.01.2022

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2021: Lapset ja seksuaalinen väkivalta verkossa- Mitä Pelastakaa Lasten Nettivihje ja poliisi tekevät? Luettavissa: <https://blogi.thl.fi/lapset-ja-seksuaalivakivalta-verkossa-mita-pelastakaa-lasten-nettivihje-ja-poliisi-tekevat/>. Luettu: 07.01.2022

Tilastokeskus: Internetin käyttö mobiilia, laitteet henkilökohtaisia. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/sutivi/2015/sutivi_2015_2015-11-26_tie_001_fi.html. Luettu: 05.01.2022

Tilastokeskus: Suomalaisten internetin käyttö 2019. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/sutivi/2019/sutivi_2019_2019-11-07_kat_001_fi.html. Luettu: 05.01.2022

Tilastokeskus 2022: Rikos- ja pakkokeinotilasto. Luettavissa: <https://tilastokeskus.fi/til/index.html>. Luettu: 13.02.2022

Tolvanen, Matti ja Forss, Marko 2013: Lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin, Edita Publishing Oy, Edilex referee- artikkeli.

Unicef: Lapsen oikeuksien sopimus- Koko teksti. Luettavissa: <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>. Luettu: 23.01.2022

Valtioneuvosto 2018: Poliisin ennalta estävä työ tukee kaikkia poliisin muita toimintoja, sisäministeriön tiedote. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/poliisin-ennalta-estava-tyo-tukee-kaikkia-poliisin-muita-toimintoja>. Luettu: 02.01.2022

Vilka, Hanna 2021: Tutki ja kehitä. Jyväskylä. PS- kustannus

Väestöliitto 2014: Väestöliiton seksuaaliterveysklinikan asiantuntija- ja lääkärinlausunto oikeudenkäyntiä varten- Digitaaliseen mediaan liittyvän alaikäisen groomingin ja seksuaalisen hyväksikäytön vaikutuksista. Luettavissa: https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/e7b163ae-lausunto-digitaaliseen-mediaan-liittyvan-groomingin-ja-seksuaalisen-hyvakikayton-vaikutuksista-4_2014.pdf. Luettu: 21.01.2022

Yle uutiset 2022: Chatit tuovat lapsiin kohdistuvia rikoksia näkyviin- Rikoskomisario Anne Tuomisto vetää Suomen toista lapsirikoksia tutkivaa poliisiyksikköä. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-12278576>. Luettu: 04.03.2022

Yle 2014: Väestöliitto, seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä grooming on vakava ilmiö. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-7273352>. Luettu: 02.02.2022

LIITE 1

Saatekirje haastatteluun osallistuville

Arvoisa vastaanottaja

Teen opinnäytetyötä aiheesta ”Lapsiin kohdistuva houkuttelu sekä seksuaalinen hyväksikäyttö internetissä, virkatilin mahdollisuudet ennalta estämiseen sekä paljastamiseen”. Tutkimuksen toteutuksesta vastaa Poliisi (AMK) -tutkintoa suorittava opiskelija vuosikurssilta 20194.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää mikä vaikutus virkatilillä sosiaalisessa mediassa toimimisella on lasten grooming ja hyväksikäyttö tapauksiin ennalta estävästä sekä paljastavasta näkökulmasta aiheita tarkastellen. Tutkimuksessa kerätään tietoa teidän kokemuksistanne koskien edellä mainittuja teemoja. Millaisen näkyvyyden grooming-julkaisut ovat saaneet ja onko ne aiheuttaneet yhteydenottoja nuorilta teihin päin. Tutkimus tehdään henkilökohtaisina haastatteluina, joiden alustava toteutusajankohta on helmikuun loppupuolen ja maaliskuun alkupuolen välisenä aikana. Tulen olemaan teihin yhteydessä helmikuun aikana, jolloin sovimme henkilökohtaisesti, milloin haastattelu sopisi teille parhaiten.

Tutkimukseen on haettu lupa Poliisiammattikorkeakoululta. Tutkimuksen tekijänä tulen käsittelemään antamianne tietoja ehdottoman luotettavasti. Tutkimusaineisto raportoidaan siten, että yksittäistä vastaajaa ei pystytä tunnistamaan vastausten perusteella, eikä nuorilta mahdollisesti saamienne viestien sisällöstä paljasteta mitään yksityiskohtaista tietoa tutkimuksessa.

Lisätietoa tutkimuksesta saatte tutkimuksen tekijältä. Yhteystiedot löytyvät sivun lopusta. Vastan mielelläni tutkimusta koskeviin kysymyksiin.

Yhteistyöstä etukäteen kiittäen,

Joni Räisänen

0404166490

ioni.raisanen@edu.polamk.fi

LIITE 2

Tutkimuskysymykset:

Tausta, nuorten luottamuksen kehitys:

1. Kuinka kauan olet tehnyt poliisin roolissa sisältöä sosiaaliseen mediaan?
2. Mitkä olivat vaikuttimesi lähteä poliisin roolissa tekemään sisältöä sosiaaliseen mediaan?
3. Onko sinulle sosiaalisessa mediassa tulleet viestit muuttuneet sävyltään henkilökohtaisemmiksi, mitä pidempään olet julkaisuja tehnyt?

Julkaisujen määrä, näkyvyys, reaktiot liittyen julkaisuihin:

4. Millaisia groomingiin liittyviä julkaisuja sinulla on?
5. Minkälaisen näkyvyyden ilmoitus sai, kuinka monta ihmistä sen katsoi?
6. Tuliko ilmoitukseen reagoiteja? Jos, niin kuinka monta?
7. Tuliko julkaisun alle kommentteja julkisesti? Jos, niin millaisia? Tuliko yksityisviestejä?

Ennalta ehkäisevä ja rikoksia paljastava näkökulma:

8. Oletko saanut julkaisujen vuoksi viestejä, joissa halutaan tietää lisää groomingista? Jos, niin mitä on haluttu tietää ja onko kysyjä ollut nuori itse vai joku vanhempi?
9. Oletko julkaisusi vuoksi saanut tietoosi tilanteita, joissa nuorta on houkuteltu seksuaaliseen tekoon tai nuori on saatu houkuteltua muuhun seksuaalisen rikoksen tunnusmerkistön täyttävään tekoon sosiaalisen media välityksellä?

Virkatilin mahdollisuudet:

10. Oletko saanut muista, ohjeistukseksi tarkoitetuista julkaisuista, yhteydenottoja nuorilta viestein?
11. Miten näet virkatilillä sosiaalisessa mediassa toimimisen mahdollisuudet poliisin ennalta estävän ja rikoksia paljastavasta näkökulmasta?
12. Vapaa sana liittyen sosiaalisessa mediassa poliisina toimimisen mahdollisuuksiin ja haasteisiin?